

Afstudeeronderzoek

Risicomanagement binnen de kinderopvang

**“Behold the turtle. He makes progress only when he sticks his neck out.”
(James Bryant Conant)**

Steven Smit
SAXION HOGESCHOOL

Risicomanagement binnen de kinderopvang

Afstudeerscriptie Integrale Veiligheidskunde

Een onderzoek naar de risico's binnen de kinderopvang en de ontwikkeling van een branche- instrument

Auteur

Steven Smit
Hammerstraat 35
7681DB Vroomshoop
s.smit@go2sure.nl
06 24 987 789

Studie

Saxion Hogeschool Enschede
Academie Bestuur, Recht & Ruimte (ABR&R)
Integrale Veiligheidskunde
EIV4VA
410133

Afstudeerperiode

Februari 2018 – juni 2018

Afstudeerorganisatie

Go2Sure B.V.
Zandbreeweg 10a
7577BZ Oldenzaal

Omslagfoto: (Brandwondenzorg Nederland, 2018)

Begeleiding

Afstudeerbegeleider

Berend Moerdijk
Zandbreeweg 10A
b.moerdijk@go2sure.nl

1ste begeleider/lezer

Monique Heck
Handelskade 75
m.c.c.m.heck@saxion.nl

2^e begeleider/lezer

Ellen Misana- ter Huure
Handelskade 75
e.f.j.misana@saxion.nl

Voorwoord

Voor u ligt mijn afstudeerscriptie over *“Risicomanagement binnen de kinderopvang”*. Deze afstudeerscriptie is opgesteld ter afronding van de HBO opleiding Integrale Veiligheidskunde. De studie is gevolgd aan Saxion Hogescholen te Enschede. In opdracht van Go2Sure is onderzocht welke risico’s aanwezig zijn binnen de kinderopvang voor het personeel en voor de kinderen. Daarbij is gekeken op welke wijze de risicomanagementsoftware van Go2Sure kan bijdragen aan het inzichtelijk maken van de risico’s en beheersmaatregelen binnen de kinderopvang. Als extra uitwerking van het onderzoek is er een checklist ontwikkeld, waarmee kinderopvangorganisaties en de GGD in staat worden gesteld om de aanwezige risico’s in kaart te brengen en om te toetsen aan de gehanteerde criteria.

Gedurende mijn opleiding Integrale Veiligheidskunde en mijn tijd bij Go2Sure is mijn interesse in risicomanagement en Arbo gerelateerde vraagstukken toegenomen. Go2Sure heeft mij hierin de kans geboden om na mijn stage deze interesses verder te ontwikkelen. Ik heb mij met veel enthousiasme, plezier en motivatie kunnen ontwikkelen binnen dit bedrijf. Ik ben dan ook dankbaar voor de tijd en energie die ze in mij hebben gestoken.

Tijdens mijn afstuderen heb ik veel hulp mogen ontvangen van mijn collega’s van Go2Sure en van mijn afstudeerbegeleiding vanuit Saxion. Dit is ook de reden dat ik een aantal mensen graag persoonlijk wil bedanken voor de geboden hulp. In de ontwikkeling van mijn plan van aanpak en de afbakening van mijn onderzoek hebben mijn collega’s Josh Visscher, Lisanne de Graaf en Raoul Willemsen mij enorm geholpen met het geven van tips en feedback. Berend Moerdijk wil ik graag bedanken voor de begeleiding tijdens mijn afstuderen en de ruimte die hij mij heeft gegeven om mij verder te ontwikkelen als professional binnen Go2Sure. Verder wil ik al mijn andere collega’s bedanken voor de goede en leuke gesprekken en de prettige werkdagen.

Daarnaast wil ik mijn schoolcoach en eerste begeleider Monique Heck enorm bedanken voor haar tijd, haar nuttige feedback en haar praktische tips gedurende mijn afstudeertraject. Het korte lijntje tussen Monique Heck en mij stel ik enorm op prijs. Ook wil ik mijn tweede lezer, Ellen Misana- ter Huurne, bedanken voor de tijd die zij heeft gestoken in het beoordelen van mijn afstudeerscriptie. Ook mijn SLB-er van de afgelopen vier jaar, Milou Kievik, wil ik graag bedanken voor haar tijd en energie die ze heeft gestoken in het begeleiden van mij als student. Daarnaast wil ik Mirjam Abbink van KindercentrumNL bedanken voor de tijd en moeite die zij heeft genomen om mij te woord te staan tijdens het interview. Als laatste wil ik mijn familie en vrienden bedanken voor de ondersteuning, het geven van tips en het luisteren naar mijn verhalen in de afgelopen vier jaar. Iedereen ontzettend bedankt!

Oldenzaal, juni 2018

Steven Smit

Samenvatting

Per 1 januari 2018 is de wet IKK van kracht gegaan. Een van de onderdelen van de wet IKK is dat kinderopvangorganisaties moeten beschikken over een actueel veiligheids- en gezondheidsbeleid. In dit veiligheids- en gezondheidsbeleid moeten onder andere alle aanwezige risico's beschreven worden en moet er beschreven worden welke beheersmaatregelen getroffen zijn om de risico's te reduceren. Het nieuwe beleid wordt samen met de pedagogisch medewerkers opgesteld en moet leiden tot een vergroting van de risicobewustwording binnen de kinderopvang.

Binnen dit onderzoek is antwoord gegeven op de volgende probleemstelling: 'Op welke wijze kan de software van Go2Sure binnen de kinderopvang bijdragen aan het inzichtelijk maken van de geaccepteerde en aanwezige risico's en de effecten van de beheersmaatregelen?'

Er is onderzocht welke risico's er aanwezig zijn binnen de kinderopvang voor zowel het personeel als voor de kinderen. Voor het personeel zijn er drie risico's die prominent naar voren komen in verschillende rapporten en beleidsstukken. Deze risico's zijn: fysieke belasting, werkdruk en biologische agentia. Voor de aanwezige kinderen kunnen er drie risicothema's genoemd worden, te weten: risico's op het gebied van fysieke en sociale veiligheid en risico's op het gebied van de gezondheid.

Na deze risico-inventarisatie is er gekeken of er risico's zijn die gelden voor zowel het personeel als voor de aanwezige kinderen. Door dit inzichtelijk te hebben gemaakt, wordt een kinderopvangorganisatie in staat gesteld om beheersmaatregelen effectiever in te zetten. Uit het onderzoek blijkt dat een groot deel van de aanwezige risico's relevant zijn voor beide groepen binnen de kinderopvang.

Door voor de aanwezige risico's binnen de kinderopvang adequate beheersmaatregelen te treffen, worden de risico's voldoende afgedekt. Wel worden kleinere risico's met kleine gevolgen op voorhand geaccepteerd door kinderopvangorganisaties. Uit onderzoek is namelijk gebleken dat als kinderen kleinere risico's ervaren, dit positief bijdraagt aan de fysieke en mentale ontwikkeling van het kind.

De inspecties binnen de kinderopvang worden uitgevoerd door de GGD in opdracht van gemeenten. De GGD toetst aan een aantal criteria en kijkt hoe de opgestelde beleidsstukken in de praktijk tot uitvoering komen. Daarnaast gaat een inspecteur de dialoog aan met de locatiemanager en de pedagogisch medewerkers om te praten over bijvoorbeeld de aanwezige risico's en de praktische uitwerking van het veiligheids- en gezondheidsbeleid. Ook wordt er steeds meer nadruk gelegd op de controle van het personeel. Hierbij wordt gekeken of het personeel beschikt over een Verklaring Omtrent het Gedrag (VOG) en of het personeel staat ingeschreven in het landelijke register van de kinderopvang.

Geconcludeerd kan worden dat met de software van Go2Sure en de ontwikkelde checklist, kinderopvangorganisaties en de GGD in staat gesteld worden om:

- De aanwezige risico's binnen de kinderopvang te inventariseren;
- De effecten van de beheersmaatregelen in kaart te brengen;
- Te toetsen in hoeverre een kinderopvangorganisatie voldoet aan de criteria die gehanteerd worden door de GGD.

Op deze wijze zal de software van Go2Sure kunnen bijdragen aan het inzichtelijk maken van de risico's en de effecten van beheersmaatregelen binnen de kinderopvang.

Inhoudsopgave

Voorwoord	3
Samenvatting	4
1. Inleiding	7
1.1 Aanleiding	7
1.2 Doel van het onderzoek	8
1.3 Probleemstelling	8
1.4 Onderzoeksvragen	8
1.5 Afbakening	9
1.6 Betrokken en belanghebbende partijen	9
1.7 Leeswijzer	11
2. Theoretisch kader	12
2.1 Begrippen	12
2.1.1 Risico-inventarisatie en –evaluatie (RI&E)	12
2.1.2 Risicomanagement	13
2.1.3 ISO 31000	13
2.1.4 Risicobewustwording	14
2.1.5 Risk appetite	15
2.1.6 Het ‘Nieuwe Toezicht’	15
2.1.7 Landelijk Register Kinderopvang	15
2.1.8 Vierogenprincipe	15
2.1.9 Achterwachtregeling	15
2.1.10 Psychosociale arbeidsbelasting (PSA)	15
2.1.11 Software Go2Sure	16
2.1.12 Fine & Kinney methode	17
2.1.13 Risico- inventarisatie kinderopvang	17
2.2 Wetgeving	18
2.2.1 Wet IKK	18
2.2.2 Veiligheids- en gezondheidsbeleid	19
2.2.3 Arbeidsomstandighedenwetgeving	19
3. Methode van onderzoek	21
3.1 Kwalitatieve en kwantitatieve onderzoeksmethoden	21
3.2 Deskresearch en fieldresearch	21
3.3 Kwalitatieve en kwantitatieve onderzoeksmethoden per onderzoeksvraag	21
3.3.1 Diepte-interview	22
3.3.2 Casestudy	23
3.3.3 Deskresearch	23
3.4 Operationalisatie van de onderzoeksvragen	23
3.5 Beantwoording onderzoeksvragen	25
3.5.1 Onderzoeksvraag 1	25
3.5.2 Onderzoeksvraag 2	25
3.5.3 Onderzoeksvraag 3	25
3.5.4 Onderzoeksvraag 4	25
3.5.5 Onderzoeksvraag 5	26
3.6 Triangulatie	26
3.7 Betrouwbaarheid	26
3.8 Validiteit	27

4. Resultatenhoofdstuk	28
4.1 <i>Onderzoeksvraag 1a: Meest relevante risico's binnen de kinderopvang op gebied van Arboveiligheid</i>	28
4.1.1 Fysieke belasting	28
4.1.2 Werkdruk en Werkstress	29
4.1.3 Bacteriën en virussen	30
4.1.4 Ongewenst gedrag	31
4.1.5 Bedrijfshulpverlening	32
4.2 <i>Onderzoeksvraag 1b: Meest relevante risico's binnen de kinderopvang op gebied van de veiligheid en gezondheid voor de aanwezige kinderen</i>	32
4.2.1 Risico's fysieke veiligheid	32
4.2.2 Risico's sociale veiligheid	34
4.2.3 Risico's voor de gezondheid	34
4.3 <i>Bruto risicomatrixen</i>	36
4.4 <i>Conclusie onderzoeksvraag 1</i>	36
4.5 <i>Onderzoeksvraag 2: Vergelijking van de risico's</i>	37
4.5.1 Risico's met overeenkomsten	37
4.5.2 Risico's met verschillen	38
4.6 <i>Conclusie onderzoeksvraag 2</i>	40
4.7 <i>Onderzoeksvraag 3: Gehanteerde criteria voor de risico's binnen de kinderopvang</i>	41
4.7.1 Welke criteria worden gehanteerd tijdens de inspectie van een kinderopvang?	41
4.8 <i>Conclusie onderzoeksvraag 3</i>	42
4.9 <i>Onderzoeksvraag 4: Beheersmaatregelen binnen de kinderopvang</i>	43
4.9.1 Getroffen beheersmaatregelen binnen de kinderopvang	43
4.9.2 Waarom worden kleinere risico's binnen de kinderopvang geaccepteerd?	43
4.9.3 Welke risico's worden geaccepteerd binnen de kinderopvang?	44
4.10 <i>Conclusie onderzoeksvraag 4</i>	44
4.11 <i>Onderzoeksvraag 5: Risico's inzichtelijk maken met behulp van de software van Go2Sure</i>	46
4.11.1 Hoe ziet de software van Go2Sure eruit?	46
4.11.2 Op welke wijze kunnen de risico's inzichtelijk worden gemaakt voor de kinderopvang?	46
4.11.3 Op welke wijze worden de effecten van beheersmaatregelen inzichtelijk gemaakt?	47
4.12 <i>Conclusie onderzoeksvraag 5</i>	48
5. Conclusies en aanbevelingen	49
5.1 <i>Conclusie</i>	49
5.2 <i>Discussie en aanbevelingen</i>	50
Bibliografie	52

1. Inleiding

Binnen mijn afstudeeronderzoek, ter afronding van de studie Integrale Veiligheidskunde, heb ik in opdracht van Go2Sure B.V. onderzoek verricht naar de risico's en de risk appetite binnen de kinderopvang. Op het gebied van arbeidsomstandigheden en op gebied van de risico's voor de aanwezige kinderen zijn de risico's geïnterviewd en zijn deze met elkaar vergeleken. Er is uitgegaan van het feit dat een groot deel van de risico's die aanwezig zijn voor het personeel, ook invloed heeft op de risico's die aanwezig zijn voor de kinderen binnen de kinderopvang en andersom. Binnen dit deel van het onderzoeksrapport zal de aanleiding van dit onderzoek beschreven worden. Ook zal worden beschreven welke vragen beantwoord worden, hoe het onderzoek is opgebouwd en welke partijen betrokken zijn of belangen hebben bij de uitkomsten dit onderzoek.

1.1 Aanleiding

Vanaf 1 januari 2018 gelden er nieuwe eisen aan de invulling van het veiligheids- en gezondheidsbeleid binnen de kinderopvangorganisatie. Het is voor een kinderopvangorganisatie niet meer verplicht om een risico-inventarisatie Veiligheid en Gezondheid voor de aanwezige kinderen binnen de kinderopvang uit te voeren. In plaats daarvan wordt er door de kinderopvangorganisaties een veiligheids- en gezondheidsbeleid opgesteld, waarin grote en kleinere risico's beschreven worden (Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, 2018).

Ook hoeft een kinderopvangorganisatie niet meer een uitputtende lijst te beantwoorden met alle risico's die aanwezig kunnen zijn binnen de kinderopvang, maar wordt er met name ingegaan op de risico's die specifiek binnen een bepaalde kinderopvang aanwezig zijn.

Verder wordt er een prioritering gemaakt van de risico's, waarbij voor de grote risico's passende maatregelen getroffen moeten worden. Voor de kleinere risico's moet worden beschreven hoe de kinderen in de kinderopvang met deze risico's om kunnen gaan. Kleinere risico's worden dus niet weggehaald, maar het beleid zet er actief op in om kinderen te leren omgaan met de aanwezige risico's.

De wijziging van het veiligheids- en gezondheidsbeleid is er gekomen om twee redenen:

Ten eerste moet het nieuwe beleid ervoor zorgen dat er een betere afweging wordt gemaakt tussen grote en kleinere risico's voor de veiligheid en de gezondheid van kinderen.

Ten tweede heeft de wijziging in het beleid als doel dat er een verschuiving plaatsvindt van een papieren beleid naar een actueel en cyclisch veiligheids- en gezondheidsbeleid in de praktijk (Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, 2018).

Wel is er een nieuwe verplichting aan het vernieuwde beleid toegevoegd. Het beperken van de risico's op grensoverschrijdend gedrag is een verplicht onderdeel geworden van het veiligheids- en gezondheidsbeleid (Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, 2018).

Het gaat bij dit vernieuwde beleid echter niet om de afschaffing van de risico-inventarisatie en evaluatie (hierna RI&E) zoals deze beschreven staat in artikel 5 van de Arbwet, deze verplichting is nog steeds van kracht binnen de kinderopvang (Steunpunt RI&E, 2018). Het verschil tussen de verplichte RI&E op grond van artikel 5 van de Arbwet en het vernieuwde veiligheids- en gezondheidsbeleid zit in het doel van het instrument.

De risico-inventarisatie en –evaluatie is met name gericht op de veiligheid en de gezondheid van het personeel. Het veiligheids- en gezondheidsbeleid richt zich meer op de veiligheid en de gezondheid van de kinderen binnen een kinderopvang.

In het onderzoek is er gekeken naar de risico's die aanwezig zijn binnen de kinderopvang en is er gekeken welke risico's geaccepteerd worden binnen de kinderopvangorganisaties. Naast dat er gekeken is naar de risico's die vallen binnen de risk appetite, is er ook gekeken naar de risico's die hierbuiten vallen. Bij deze risico's is er gekeken naar de ernst van het risico en is er gekeken of een

kinderopvangorganisatie aanvullende beheersmaatregelen heeft moeten treffen om het risico te reduceren.

1.2 Doel van het onderzoek

Binnen het onderzoek zijn twee doelstellingen opgesteld. Enerzijds is er de doelstelling vanuit Go2Sure en anderzijds is er de doelstelling van het onderzoek zelf. De doelstelling die vanuit Go2Sure gesteld is, gaat in op de ontwikkeling van een branche- instrument voor de kinderopvangorganisaties. Met dit instrument kunnen kinderopvangorganisaties op een goedkope en laagdrempelige manier eenvoudig inzicht krijgen in de risico's die aanwezig zijn binnen de betreffende kinderopvang. Daarnaast kan er met het instrument (lees: de software) inzichtelijk worden gemaakt in hoeverre de genomen beheersmaatregelen leiden tot een reductie van het risico.

Daarnaast is er de doelstelling die vanuit het onderzoek zelf gesteld wordt. Het doel van het onderzoek is om inzicht te krijgen in de meest relevante risico's binnen de kinderopvang op zowel op gebied van Arboveiligheid, als op gebied van de veiligheid en gezondheid van de aanwezige kinderen binnen de kinderopvang.

Het type rapport wat met dit onderzoek opgeleverd is, heeft de vorm van een vooronderzoek gekregen. Door vooronderzoek te hebben gedaan naar de risico's en de risk appetite binnen de kinderopvang, is er een beeld geschetst van de aanwezige risico's en de criteria die worden gehanteerd binnen de kinderopvang. Doordat dit onderzocht is, kan worden gekeken hoe Go2Sure kan ondersteunen bij het inzichtelijk maken van de risico's en beheersmaatregelen.

1.3 Probleemstelling

Om de doelstelling van het onderzoek te bereiken, is er een probleemstelling opgesteld. De probleemstelling is gericht op de vraag op welke wijze de software van Go2Sure kan bijdragen aan het inzichtelijk maken van de risico's binnen de kinderopvang. Daarbij wordt gekeken naar de aanwezige risico's en de risico's die binnen de branche worden geaccepteerd.

De probleemstelling voor dit onderzoek luidt als volgt:

'Op welke wijze kan de software van Go2Sure binnen de kinderopvang bijdragen aan het inzichtelijk maken van de geaccepteerde en aanwezige risico's en de effecten van de beheersmaatregelen?'

1.4 Onderzoeksvragen

Voor de beantwoording van de probleemstelling, zijn er een vijftal onderzoeksvragen opgesteld. De onderzoeksvragen zijn als volgt:

Onderzoeksvraag 1:

Wat zijn de meest relevante risico's die aanwezig zijn binnen de kinderopvang op gebied van Arboveiligheid en op gebied van veiligheid en gezondheid voor de aanwezige kinderen binnen de kinderopvang?

Onderzoeksvraag 2:

Welke risico's, die aanwezig zijn binnen de kinderopvang op gebied van Arboveiligheid en op gebied van veiligheid en gezondheid voor het kind, hebben overlap met elkaar?

Onderzoeksvraag 3:

Welke criteria worden gehanteerd bij de beoordeling van de risico's binnen de kinderopvang?

Onderzoeksvraag 4:

Welke beheersmaatregelen kunnen er genomen worden voor de aanwezige risico's binnen de kinderopvang zodat deze risico's acceptabel worden?

Onderzoeksvraag 5:

Op welke wijze maakt de software van Go2Sure risico's en effecten van beheersmaatregelen inzichtelijk?

De onderzoeksvragen zullen behandeld worden in het vierde hoofdstuk van dit rapport. Binnen dit hoofdstuk zal er per onderzoeksvraag een antwoord geformuleerd worden op de vraag.

1.5 Afbakening

Dit onderzoek richt zich op de meest relevante risico's binnen de kinderopvang op gebied van Arboveiligheid en op gebied van de veiligheid en gezondheid voor de aanwezige kinderen. Daarnaast is onderzocht hoe de software van Go2Sure kan bijdragen aan het inzichtelijk maken van de aanwezige risico's en de effectiviteit van de beheersmaatregelen.

Het onderzoek kijkt naar de invulling van risicomanagement en de RI&E binnen de kinderopvang, deze begrippen worden verder uitgewerkt in het theoretisch kader. Deze invulling zal onder andere vorm gaan krijgen met behulp van de software van Go2Sure. Daarnaast richt het onderzoek zich ook op de geaccepteerde risico's, ofwel de risk appetite, binnen de kinderopvang, dit begrip wordt verder uitgelegd in het theoretisch kader. Met de verwerkte informatie zal een checklist opgesteld worden, waarin onder andere de aanwezige risico's binnen de kinderopvang uitgevraagd zullen worden. Deze checklist zal met de software van Go2Sure ontwikkeld worden.

Een van de doelen van het nieuwe veiligheids- en gezondheidsbeleid is dat het beleid leidt tot een vergroting van de risicobewustwording onder het personeel. Gezien de beperkte tijd en omvang van het onderzoek is dit aspect buiten beschouwing gelaten. De financiële aspecten, zoals de kosten van beheersmaatregelen, zijn ook buiten beschouwing gelaten. Dit heeft te maken met het feit dat voor elke organisatie andere beheersmaatregelen nodig zullen zijn, waardoor dus ook budgettaire veel verschillen zullen zijn. Voor elke kinderopvangorganisatie zal dus maatwerk nodig zijn. Het financiële aspect zal in een vervolgonderzoek wel nader onderzocht kunnen worden.

Gaandeweg het onderzoek en het opzetten van het resultatenhoofdstuk, zijn er aan de hand van voortschrijdend inzicht een aantal aspecten van het onderzoek verder geoperationaliseerd. Zo is in het resultatenhoofdstuk meer de nadruk gelegd op de toezichtcriteria van de GGD, terwijl vooraf gedacht werd dat deze focus meer zal liggen op de inspectie SZW. Daarnaast is de initiële derde onderzoeksvraag gaandeweg het onderzoek opgedeeld in twee onderzoeksvragen, waarbij de derde onderzoeksvraag ingaat op de criteria voor de beoordeling van de risico's en de vierde onderzoeksvraag ingaat op de beheersmaatregelen die genomen kunnen worden.

Als laatste is er achteraf minder gebruik gemaakt van het diepte- interview. Dit heeft te maken met het feit dat het grootste deel van de informatie reeds beschikbaar was via de inspectierapporten, veiligheids- en gezondheidsbeleidsstukken en de informatie die door de GGD beschikbaar is gesteld. Hierdoor is het hoofdstuk waarin de methode van onderzoek beschreven wordt, enigszins bijgesteld.

1.6 Betrokken en belanghebbende partijen

Bij de uitkomsten van dit onderzoek hebben een aantal partijen belang. Daarnaast zijn er partijen betrokken bij de totstandkoming van dit onderzoek, deze partijen zullen hieronder beschreven worden.

Go2Sure

Het bedrijf Go2Sure B.V. richt zich op risicomanagement en compliance. Door middel van consultancy en de ontwikkelde 1BSure softwaretool ondersteund Go2Sure bedrijven en organisaties op het gebied van risicomanagement. Met name op het gebied van brandveiligheid, Arboveiligheid en evenementenveiligheid biedt Go2Sure consultancy (Go2Sure, 2018).

Go2Sure heeft belang bij de uitkomsten van het onderzoek, aangezien in samenwerking met Go2Sure er een laagdrempelig instrument ontwikkeld zal worden, waarmee kinderopvangorganisaties risico's en de beheersmaatregelen beter in kaart kunnen brengen.

Kinderopvangorganisaties

De Wet IKK, die vanaf 1 januari 2018 geldt voor alle kinderopvangorganisaties, stelt het opstellen van een veiligheids- en gezondheidsbeleid verplicht voor deze organisaties (Kinderopvang Totaal, 2017). Voorheen was het doen van een RI&E zoals beschreven in artikel 5 van de Arbowet alleen verplicht. Voor de kinderopvangorganisaties is er dus een nieuwe verplichting bij gekomen vanaf 1 januari 2018, waarbij de kinderopvangorganisaties zelf een veiligheids- en gezondheidsbeleid op moet stellen. Er zijn verschillende veiligheids- en gezondheidsbeleidsstukken geanalyseerd, om te kijken welke risico's binnen de kinderopvangorganisaties aanwezig zijn. Daarnaast is er door middel van dit onderzoek gekeken naar de wijze waarop Go2Sure kinderopvangorganisaties kan ondersteunen met behulp van de software. Door middel van een diepte-interview met een locatiemanager van KindercentrumNL zal er meer inzicht worden verkregen over het vernieuwde veiligheids- en gezondheidsbeleid en de aanwezige risico's binnen de kinderopvang.

Oudercommissie

Vanaf 1 januari 2018 hebben de oudercommissies van de kinderopvangorganisaties meer rechten gekregen. Zo heeft een oudercommissie het recht om advies te geven over de uitvoering van het veiligheids- en gezondheidsbeleid wat is opgesteld door de kinderopvangorganisatie in het kader van de wet IKK (Klachtenloket Kinderopvang, 2017). Een van de belangrijkste veranderingen voor de oudercommissie is dat de commissie in een eerder stadium betrokken wordt bij het opstellen van het veiligheids- en gezondheidsbeleid, hierdoor kunnen adviezen van de oudercommissie eerder worden toegepast.

Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid

Het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (hierna Ministerie van SZW) werkt aan eerlijk, gezond en veilig werk in Nederland (Rijksoverheid, 2018). De wet IKK is in samenwerking met het Ministerie van SZW ontwikkeld en is in werking getreden op 1 januari 2018. Het Ministerie van SZW verstrekt namens de overheid informatie voor kinderopvangorganisaties. Daarnaast geeft het Ministerie van SZW aanvullende instructies over de veranderingen binnen de wet IKK.

Inspectie SZW

De inspectie SZW opereert als toezichthouder van het Ministerie van SZW. De inspectie houdt toezicht op de naleving van de wet- en regelgeving op het gebied van arbeidsomstandigheden (Inspectie SZW, 2018). De inspectie SZW ziet er bij kinderopvangorganisaties op toe dat de wet- en regelgeving op gebied van arbeidsomstandigheden wordt nageleefd.

Brancheorganisatie Kinderopvang

De brancheorganisatie Kinderopvang is de grootste belangenbehartiger voor kinderopvangorganisaties in Nederland. Brancheorganisatie Kinderopvang is een vaste gesprekspartner voor het ministerie van SZW, waarbij wordt gesproken over verschillende processen en wet- en regelgeving (Brancheorganisatie Kinderopvang, 2018). De brancheorganisatie verstrekt informatie, kennis en nieuws aan alle kinderopvangorganisaties en volgt de ontwikkelingen binnen de branche nauwlettend.

GGD

De inspectie van de kinderopvangorganisaties wordt door gemeenten uitbesteed aan de regionale GGD's. Met de invoering van de nieuwe wet IKK is er op gebied van het toezicht ook veel veranderd (Kinderopvang Totaal, 2018). Toezichthouders van de GGD zullen geen lijstjes meer afvinken, maar zullen tijdens het toezichthouden meer letten op het pedagogisch beleidsplan en hoe dit in de praktijk tot uiting komt. Daarnaast gaan de inspecteurs vaker in gesprek met de kinderopvanghouder, om zo een beeld te krijgen van de dagelijkse gang van zaken binnen de kinderopvang. De GGD werkt ook aan een aantal nieuwe pilots. Met deze pilots wordt er toegewerkt naar het 'Nieuwe Toezichthouden'. Met het 'Nieuwe Toezichthouden' wordt de dialoog aangegaan over kwaliteit en veiligheid met het personeel en stapt de GGD af van het traditionele risico-inventariseren. Het 'Nieuwe Toezichthouden' wordt verder beschreven in het theoretisch kader.

KindercentrumNL

De organisatie KindercentrumNL biedt kinderopvang en buitenschoolse opvang aan. Zij bieden onder andere kinderopvang aan in de regio's Apeldoorn, Voorst, Lochem, Zutphen en Overijssel- Oost (Kindercentrum.nl, 2018). Mirjam Abbink, locatiemanager in Hengelo, heeft middels een interview een bijdrage geleverd aan dit onderzoek.

1.7 Leeswijzer

In onderstaande figuur wordt de opzet van het rapport nader toegelicht aan de hand van de leeswijzer.

Figuur 1: Leeswijzer

2. Theoretisch kader

In het theoretisch kader zullen begrippen en relevante wet- en regelgeving die tijdens het onderzoek gebruikt zijn beschreven worden.

2.1 Begrippen

Binnen dit deel van het theoretisch kader zullen de begrippen nader worden beschreven die tijdens het onderzoek gebruikt zijn.

2.1.1 Risico-inventarisatie en –evaluatie (RI&E)

Artikel 5 van de Arbeidsomstandighedenwet (hierna Arbowet) verplicht iedere werkgever om een Arbobeleid op te stellen en uit te voeren dat zo veel mogelijk is gericht op veilig en gezond werken (Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, 2018).

Met de RI&E stelt de werkgever een overzicht op van alle risico's die binnen het bedrijf of de instelling aanwezig kunnen zijn. De RI&E is hiervoor een gestructureerd instrument om de kans op arbeidsgerelateerde gezondheidsklachten en ongevallen te beperken.

Het nieuwe veiligheids- en gezondheidsbeleid, wat sinds 1 januari 2018 binnen de kinderopvang verplicht is, heeft dezelfde kenmerken als een RI&E. De overeenkomstige stappen zijn:

- Een inventarisatie van alle aanwezige risico's met de daarbij horende passende maatregelen die getroffen zijn;
- Een evaluatie van de risico's met de mogelijke gevolgen hiervan;
- Een prioritering van de risico's;
- Na vaststelling van de prioritering worden er maatregelen vastgesteld om de risico's te beperken.

Nadat de risico's binnen een bedrijf of organisatie zijn vastgesteld, zal er een plan van aanpak opgesteld moeten worden. In het plan van aanpak staan de maatregelen beschreven, alsook de termijn waarbinnen deze genomen moeten worden om de geconstateerde risico's te reduceren en wie hiervoor verantwoordelijk is.

Centraal binnen de RI&E is het cyclische proces. De RI&E is geen eenmalig proces wat uitgevoerd wordt, maar zal actueel gehouden moeten worden als er veranderingen binnen een bedrijf of instelling plaatsvinden (Steunpunt RI&E, 2018).

Het cyclische proces van de RI&E wordt door middel van de PDCA-cyclus opgesteld. PDCA staat voor: plan, do, check, act (Bosgra Onderzoek, 2018).

- **Plan:** In de planfase worden activiteiten gepland en worden doelen gesteld. Hierbij wordt gekeken naar de doelstelling van het beleid en hoe deze doelstelling gemeten kan worden;
- **Do:** In deze fase worden de plannen uit de eerste fase concreet uitgevoerd;
- **Check:** In de derde fase worden de resultaten uit de tweede fase geëvalueerd en wordt er gekeken of de gestelde doelen uit de planfase behaald zijn;
- **Act:** In deze fase wordt gekeken of de gestelde doelen uit de planfase, naar aanleiding van de tweede en derde fase, bijgesteld moeten worden.

Nadat de RI&E is uitgevoerd en nadat het plan van aanpak met de beheersmaatregelen is opgesteld, dient de RI&E en het plan van aanpak voorgelegd te worden aan een gecertificeerde Arbodienst of een geregistreerde kerndeskundige. Zij beoordelen de RI&E en het plan van aanpak op inhoud en kijken of de RI&E volledig is. Tevens adviseren zij de werkgever over het plan van aanpak (Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, 2018).

2.1.2 Risicomanagement

Voor het begrip risicomanagement zijn verschillende beschrijvingen beschikbaar. Een van deze beschrijvingen komt uit het boek '*Risicomanagement*' van Cleas, Janicijvic & Lengkeek. In dit boek wordt risicomanagement uitgelegd als een combinatie van beleid, organisatie en processen dat is opgezet en wat wordt toegepast binnen een organisatie. Verder is dit beleid gericht op het identificeren, beoordelen en beheersen van risico's, die de doelstellingen, mensen, middelen en overige belangen van een organisatie bedreigen (Janicijevic, Cleas, & Lengkeek, 2016).

Het begrip risicomanagement kan ook worden omschreven als een cyclisch proces wat doorlopen moet worden. Dit cyclische proces bestaat uit vijf stappen die hieronder toegelicht zullen worden (Twynstra Gudde, 2018). Voorafgaand aan dit proces is het voor een bedrijf of organisatie van belang dat de doelstelling helder geformuleerd is. Hierin wordt ook gekeken welke risico's voorafgaand aan de risicoanalyse acceptabel zijn.

1. Het uitvoeren van een risicoanalyse is de eerste stap binnen de cyclus. Door middel van een RI&E worden de aanwezige risico's binnen een bedrijf of organisatie in kaart gebracht, hierna worden de risico's geprioriteerd. Nadat er een prioritering is gemaakt, wordt er gekeken naar de maatregelen die getroffen kunnen worden om de risico's te reduceren;
2. Bij de tweede stap worden de eerder geformuleerde maatregelen daadwerkelijk vastgesteld. Door te kijken naar de effecten van de maatregelen, kan er een prioritering gemaakt worden van meest effectieve maatregelen, waardoor de risico's effectiever aangepakt worden;
3. Na de vaststelling van de beheersmaatregelen, worden deze maatregelen geïmplementeerd. Hiervoor worden verantwoordelijke personen aangewezen, zodat de maatregelen daadwerkelijk worden uitgevoerd;
4. Bij deze stap worden de maatregelen geëvalueerd. Door dit regelmatig te doen, kan het gewenste effect van de maatregelen adequaat gemonitord worden;
5. De laatste stap binnen dit cyclische proces is het bijwerken van de risicoanalyse. Binnen deze stap is het de taak van de organisatie om te kijken of de beheersmaatregelen het beoogde effect hebben bereikt en hoe dit in verhouding staat met de reductie van de risico's.

Bij de tweede stap binnen het risicomanagementproces worden er beheersmaatregelen vastgesteld. Bij het opstellen van de beheersmaatregelen zijn er een aantal criteria die in overweging moeten worden genomen. Ten eerste moet een maatregel technisch haalbaar zijn in de uitvoering, ten tweede moet de maatregel daadwerkelijk leiden tot een reductie van het risico, als laatste moet er door middel van een kosten-batenafweging gekeken worden of de maatregel financieel effectief is (iAMPro, 2018).

2.1.3 ISO 31000

De ISO 31000 is eind 2009 geïntroduceerd en is gericht op de implementatie van risicomanagement binnen bedrijven en organisaties. De norm dient als basis voor het risicomanagementsysteem binnen bedrijven. De ISO 31000 is geen verplichte norm, maar kan voor bedrijven en organisaties dienen als richtlijn om de aanwezige risico's in kaart te brengen (Zijlstra, 2012).

De ISO 31000 bestaat uit drie hoofdonderdelen die de norm inhoudelijk vormgeven. De drie hoofdonderdelen zijn: de principes voor riskmanagement, het riskmanagement raamwerk en het managementproces.

De principes van riskmanagement

Binnen de principes van riskmanagement worden elf principes beschreven waar riskmanagement aan zou moeten voldoen, zodat riskmanagement als effectief instrument kan worden ingezet binnen een bedrijf of organisatie. Hieronder zijn de belangrijkste principes beschreven (Zijlstra, 2012).

- Het systeem draagt bij aan verbetering van de organisatie;

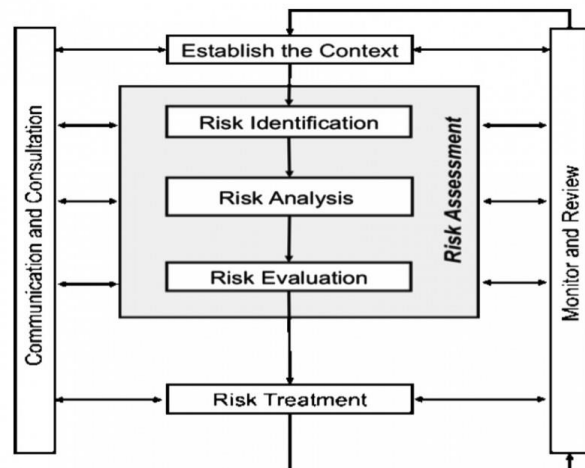
- Het systeem is een integraal onderdeel van de besluitvorming;
- Het systeem is op maat ingericht, de besluitvorming en de oplossingen zijn passend voor het bedrijf of de organisatie;
- Het proces verloopt systematisch en is op feiten gebaseerd;
- Het systeem is open, transparant en geeft ruimte aan menselijke en culturele inbreng.

Het riskmanagement raamwerk

Voor de inbedding van de resultaten binnen een bedrijf of organisatie is het raamwerk binnen de ISO 31000 geïntroduceerd. Dit raamwerk moet ervoor zorgen dat processen en besluitvorming in de gehele organisatie zijn meegenomen. In figuur twee wordt het raamwerk schematisch weergegeven.

Het managementproces

Het risicomanagementproces is het laatste hoofdonderdeel binnen de ISO 31000. Dit proces krijgt uiting doordat een proces breder getrokken wordt dan alleen een risicobeoordeling. Centraal binnen de ISO 31000 staat de risicobeoordeling, maar binnen het huidige model wordt ook gekeken naar overlegstructuren en de monitoring van de beoordeelde risico's, waarin ook weer het cyclische proces naar voren komt.

Figuur 2: Het risicomanagementproces (Purdy, 2010)

De ISO 31000 kan voor een organisatie verschillende functies hebben (Riskworld, 2016). Met deze functies wordt er verder invulling gegeven aan het risicomanagement binnen bijvoorbeeld de kinderopvangorganisatie:

- Het kan dienen als een overkoepeling van verschillende managementsystemen voor risico's op het gebied van bijvoorbeeld Arbo en milieu;
- Het systeem maakt verbinding tussen de financiële en fysieke risico's, hierdoor worden de risico's door verschillende partijen binnen een organisatie behandeld;
- Het kan dienen als houvast of kader voor organisaties die recent zijn begonnen met het invoeren van risicomanagement;
- Ook kan de ISO 31000 een referentiekader zijn voor organisaties die al langere tijd bezig zijn met risicomanagement.

Het veiligheids- en gezondheidsbeleid binnen de kinderopvang is een praktische uitwerking binnen de kaders van de ISO 31000. Met name het cyclische proces van het veiligheids- en gezondheidsbeleid is terug te zien in het risicomanagementproces. Ook kan de ISO-norm dienen als handvat voor kinderopvangorganisaties bij het opstellen van een nieuw veiligheids- en gezondheidsbeleid.

2.1.4 Risicobewustwording

Met het vernieuwde veiligheids- en gezondheidsbeleid zet de wet IKK in op risicogestuurd werken wat de risicobewustwording binnen een kinderopvangorganisatie zal moeten vergroten.

In het beleid is er meer ruimte voor de kinderopvangorganisaties om in samenwerking met de medewerkers de aanwezige risico's te prioriteren en om voor de grote risico's passende maatregelen te treffen (Brancheorganisatie Kinderopvang, 2018). Door deze proactieve samenwerking zal de risicobewustwording vergroot moeten worden binnen de kinderopvangorganisaties. Bij

risicobewustwording worden risico's herkend en kan een medewerker de kans inschatten dat er een ongewenste gebeurtenis zal gaan plaatsvinden. Daarnaast kunnen medewerkers ook het gevolg van een ongewenste gebeurtenis inschatten en zullen zij hierop inspelen door beheersmaatregelen in te zetten, om zo het risico te beheersen (iAMPro, 2018).

2.1.5 Risk appetite

De risk appetite, ook wel risicobereidheid, omvat de soort en hoeveelheid risico's die een bedrijf of organisatie vooraf bereid is om te accepteren (AccentAdvies, 2018). Door voorafgaand aan een risico- inventarisatie te bepalen welke risico's binnen een bedrijf of organisatie acceptabel zijn, wordt de aandacht van de risicobeheersing verschoven naar de risico's die buiten de risk appetite vallen, waarvoor passende beheersmaatregelen getroffen kunnen worden.

2.1.6 Het 'Nieuwe Toezicht'

Met de invoering van de nieuwe wet IKK heeft de GGD samen met een aantal kinderopvang-organisaties gekeken naar een nieuwe invulling van het toezicht houden binnen de kinderopvang (Kinderopvang Totaal, 2017). In plaats van dat de toezichthouder eenzijdig een oordeel vormt over de kinderopvang, zal bij het Nieuwe Toezicht de (risico)dialogoog worden aangegaan met de kinderopvanghouder. Door hier extra tijd voor vrij te maken, wordt er samen met de verantwoordelijke en toezichthouder gekeken naar de kwaliteit van het beleid. Het doel van dit Nieuwe Toezicht is dat de kwaliteit en veiligheid binnen de kinderopvang verbeterd wordt.

2.1.7 Landelijk Register Kinderopvang

Met een registratie in het Landelijke Register Kinderopvang, laten kinderopvangorganisaties zien dat zij voldoen aan de kwaliteits- en veiligheidseisen die gesteld worden door de GGD en gemeenten. Ook zijn er op dit landelijke register inspectierapporten terug te vinden (Rijksoverheid, 2018).

2.1.8 Vierogenprincipe

Vanaf 1 juli 2013 geldt het vierogenprincipe binnen de kinderopvang. Het vierogenprincipe houdt in dat een houder van een kinderopvangorganisatie de werkzaamheden binnen een kinderopvang dusdanig moet inrichten dat er altijd de mogelijkheid is voor een volwassene om mee te kijken en te luisteren (Klachtenloket Kinderopvang, 2018).

Het vierogenprincipe is ingesteld naar aanleiding van de Amsterdamse zedenzaak tegen Robert M. die meerdere kinderen (ernstig) seksueel heeft misbruikt. Het vierogenprincipe hoeft niet per se te betekenen dat er altijd twee volwassen aanwezig moeten zijn om elkaar te controleren. Er zijn een aantal punten die kunnen worden ingezet om te voldoen aan het vierogenprincipe (Velsink, 2014).

- Medewerkers kunnen door middel van doorkijkgaatjes elkaar in de gaten houden;
- De locatiemanager komt met enige regelmaat de locatie bezoeken;
- Het vierogenprincipe is voor elke medewerker helder en de afspraken worden nageleefd.

2.1.9 Achterwachtregeling

Bij de achterwachtregeling is een volwassene telefonisch bereikbaar en kan, indien deze gebeld wordt, binnen 15 minuten aanwezig zijn bij de kinderopvanglocatie. Voordat de wet IKK van kracht ging werd deze regeling vastgelegd in het pedagogisch beleidsplan. Per 1 januari 2018 moeten kinderopvanglocaties deze regeling vastleggen in het veiligheids- en gezondheidsbeleid (Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, 2018).

2.1.10 Psychosociale arbeidsbelasting (PSA)

Psychosociale arbeidsbelasting, ofwel PSA, is een verzamelterm voor arbeidsrisico's die werkdruk kunnen veroorzaken. Oorzaken van PSA zijn bijvoorbeeld: werkdruk, agressie en geweld, ongewenste

omgangsvormen, emotionele belasting en werk – privé conflicten. De inspectie SZW benadrukt in het sectorrapport Zorg en Welzijn (Inspectie SZW, 2016) dat de focus van de inspectie de komende jaren ligt op dit risico, met als doel het terugdringen van de PSA. Er wordt op het gebied van PSA onderscheid gemaakt tussen interne en externe oorzaken. Bij interne oorzaken gaat het om gedrag van collega's of leidinggevend. Bij externe oorzaken kan worden gedacht aan het gedrag van de ouders ten opzichte van de medewerkers van de kinderopvang. Met name deze externe oorzaken zijn van invloed op de PSA binnen de kinderopvang.

2.1.11 Software Go2Sure

Go2Sure biedt software voor risicomanagement en het bevorderen van aantoonbare compliance. De software beschikt over verschillende NEN- ISO-normen waaraan wordt voldaan. Hieronder zullen de verschillende normen kort worden toegelicht (Go2Sure, 2018).

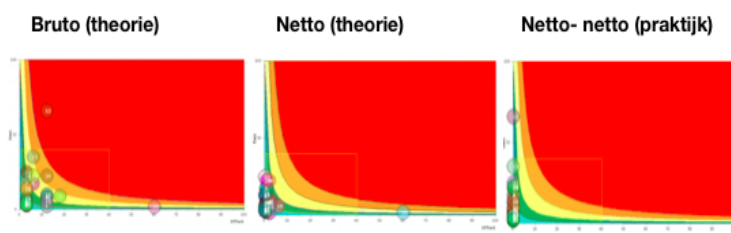
- **NEN-ISO 31000:** Met deze norm voldoet de software aan de risicomanagement processtappen die worden beschreven in de NEN-ISO 31000.
- **ISO 14001:** De software voldoet aan de ISO 14001, waarmee wordt voldaan aan compliancemanagement.
- **ISO 27000/ NEN 7510:** De software 1BSure beschikt over een gecertificeerd datacentrum. Door middel van de ISO 27000 en de NEN 7510 is dit datacentrum gecertificeerd.

Bij de opgestelde checklists kunnen relevante wet- en regelgeving, achtergrondinformatie en richtlijnen toegevoegd worden. Zo beschikken gebruikers altijd over juiste en relevante informatie om tot een goed oordeel te komen.

Ook biedt de software de mogelijkheid om vanuit een tekening vragen te beantwoorden. Bij de beantwoording van een vraag kunnen foto's toegevoegd worden voor een betere onderbouwing van een antwoord op een vraag. Indien er bij een vraag verder onderzoek nodig is, of als er bij een vraag een actie wordt verwacht, biedt de software de mogelijkheid om een opdracht uit te zetten. De betreffende opdrachtnemer is verantwoordelijk voor de afhandeling van de actie. De uitgezette opdrachten komen in de software terug in de vorm van een plan van aanpak.

Achter elke checklist zit een vooraf ingevuld risicomodel. Het meest voorkomende risicomodel wat toegepast wordt binnen de software is het wetenschappelijke model van Fine & Kinney. Hieruit komt een uiteindelijke eindwaarde die gepositioneerd wordt in een matrix.

Ook is er de mogelijkheid om zelf effecten toe te voegen en te meten. Zo kan een risicomodel per bedrijf of organisatie op maat ingevuld worden. Grafisch zien de risicomodellen er als volgt uit, waarbij er onderscheid wordt gemaakt tussen het bruto, netto en het netto-netto risico.

Figuur 3: Risicomatrixen

Bruto risico: Een bruto risico is een risico waarvoor geen beheersmaatregelen getroffen zijn (zoals het risico is). Logischerwijs zullen bruto risico's hoger in effect en kans scoren op de risicomatrix.

Netto risico: Bij een netto risico worden er theoretische risicoreducerende maatregelen meegenomen voor de bepaling van dit risico. Hierdoor zal de kans en/of het effect van het risico lager worden.

Netto-netto risico: Bij het netto-netto risico wordt er gekeken naar hoe het risico zich in de praktijk ontwikkelt. Door in de praktijk te kijken naar de kans, het effect en de genomen beheersmaatregel, wordt er een totaalbeeld verkregen van het effect van de beheersmaatregel.

2.1.12 Fine & Kinney methode

Met behulp van de Fine & Kinney methode worden er waarden toegekend aan de risico's. Voor de beoordeling van de risico's worden er drie criteria getoetst om het risico te kwalificeren (De Arbocatalogus, 2018). Deze criteria zijn:

- De ernst van het effect;
- De tijdsduur van de blootstelling;
- De kans dat het gebeurt (waarschijnlijkheid).

Voor elk van de drie criteria zijn er waarden opgenomen, om uiteindelijk tot een berekening te komen. Met de volgende formule wordt een risicoscore gegeven aan een bepaald risico:

Risico (R) = Ernst (E) x Blootstelling (B) x Waarschijnlijkheid (W).

In de tabel hieronder wordt grafisch weergegeven welke waarden gehanteerd worden voor de ernst, blootstelling en waarschijnlijkheid.

Ernst van het effect		Blootstelling		Waarschijnlijkheid	
100	Catastrofaal	10	Voortdurend	10	Bijna zeker
40	Ramp	6	Dagelijks	6	Goed mogelijk
15	Zeer ernstig	3	Wekelijks	3	Ongewoon
7	Aanzienlijk	2	Maandelijks	0,5	Onwaarschijnlijk
3	Belangrijk	1	Jaarlijks	0,2	Vrijwel onmogelijk
1	Betekenisvol	0,5	Zelden	0,1	Bijna niet denkbaar

Tabel 1: Fine & Kinney risicowaarden

Vanuit de software 1BSure is het risico berekend met een aantal effecten. De verschillende waarden van deze effecten komen tot uiting een gemiddeld cijfer. Voor de waarde 'ernst van het effect' is dus niet gekeken naar de tabel van Fine & Kinney, maar is de gemiddelde waarde gebruikt die voortkwam uit de berekening van de software. De effecten die gemeten zijn om de waarde van de ernst te berekenen zijn: letsel, fysieke klachten, mentale klachten, gezondheidsklachten, verzuim en klachten van derden. Deze effecten hebben wel een waarde gekregen aan de hand van de Fine & Kinney schaal (1,3,7,15,40,100).

Nadat er voor de risico's berekeningen zijn gemaakt, volgt er een eindwaarde voor elk risico. Deze eindwaarde kan bepalen wat er gedaan moet worden aan het risico. De eindwaarde van het risico kan worden verdeeld in een vijf klassen, die hieronder beschreven zullen worden (Slager, 2013).

Risicoklasse	Risicoscore	Actie/ Maatregel
Aanvaardbaar risico	< 20	Geen actie noodzakelijk
Mogelijk risico	20 < R < 70	Aandacht vereist, langere termijn
Belangrijk risico	70 < R < 200	Maatregelen op korte termijn
Hoog risico	200 < R < 400	Direct maatregelen vereist
Zeer hoog risico	> 400	Stoppen met werkzaamheden

Tabel 2: Risicoklassering Fine & Kinney

2.1.13 Risico- inventarisatie kinderopvang

Voor de beantwoording van de probleemstelling moeten op zowel Arboveiligheid, als op gebied van de veiligheid en gezondheid voor de kinderen in de kinderopvang de risico's in kaart worden gebracht. In de figuur, die terug te vinden is in bijlage 7, wordt schematisch weergegeven hoe de

risico's geïnventariseerd zijn. Hierbij zal ook een toelichting worden gegeven van de opbouw van het schema en de risicomatrix.

2.2 Wetgeving

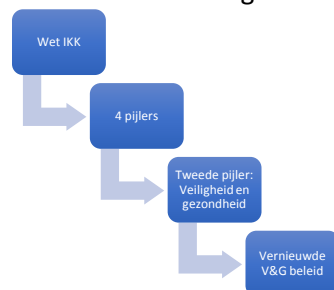
Het vernieuwde veiligheids- en gezondheidsbeleid komt voort uit de huidige wet- en regelgeving. Binnen dit deel van het theoretisch kader wordt de relevante wet- en regelgeving beschreven.

2.2.1 Wet IKK

De wet Innovatie en kwaliteit Kinderopvang (Wet IKK) is ingegaan op 1 januari 2018. De Wet IKK is opgebouwd uit vier verschillende pijlers, te weten:

- De ontwikkeling van het kind staat centraal;
- Veiligheid en gezondheid;
- Stabiliteit in de praktijk en meer ruimte voor pedagogisch maatwerk;
- Kinderopvang is een vak.

Uit de tweede pijler van de wet IKK vloeit het vernieuwde veiligheids- en gezondheidsbeleid voort, schematisch ziet dit er als volgt uit:

Figuur 4: Uitwerking van wet IKK naar V&G-beleid

Vooraf binnen de tweede pijler, veiligheid en gezondheid, heeft zich een verandering voorgedaan. De jaarlijkse risico-inventarisatie is vanaf 1 januari 2018 niet meer verplicht voor de kinderopvangorganisaties. Vanaf deze datum zijn kinderopvangorganisaties verplicht om een veiligheids- en gezondheidsbeleid en een plan van aanpak op te stellen voor iedere locatie. In de wet staat beschreven dat relevante risico's beschreven moeten worden en dat hiervoor passende maatregelen getroffen moeten worden. Ook geeft de wet aan dat kinderen moeten leren omgaan met kleinere risico's binnen de kinderopvang (Rijksoverheid, 2018). De pedagogisch medewerkers binnen de kinderopvang hebben een centrale rol in het nieuwe beleid. Deze medewerkers moeten het veiligheids- en gezondheidsbeleid kennen en moeten het in de praktijk tot uitvoering brengen. Ook is het de taak van de pedagogisch medewerkers om het beleid actueel te houden en achteraf te evalueren.

De wet IKK heeft onder andere als doel om tot een veiligheids- en gezondheidsbeleid te komen. De wet geeft hiervoor drie maatregelen om dit doel te bereiken, deze zullen hieronder kort worden beschreven (Brancheorganisatie Kinderopvang, 2018).

Een actueel beleid veiligheid en gezondheid

In het beleid worden de grote risico's met passende maatregelen benoemd, daarnaast wordt beschreven hoe kinderen geleerd wordt om te gaan met kleinere risico's. Daarnaast wordt er een plan van aanpak opgesteld wat actueel wordt gehouden door periodieke evaluaties.

Vierogenprincipe is onderdeel van beleid veiligheid en gezondheid

Het vierogenprincipe moet ingevoerd zijn binnen alle locaties voor kinderen van 0 tot 4 jaar. Er worden geen aanvullende eisen gesteld aan deze maatregel, maar het moet wel onderdeel uitmaken van het veiligheids- en gezondheidsbeleid.

Altijd een volwassene aanwezig met Kinder-EHBO

Op elke kinderopvanglocatie moet een volwassene aanwezig zijn die beschikt over een Kinder-EHBO-certificaat dat is behaald bij een gecertificeerde aanbieder.

2.2.2 Veiligheids- en gezondheidsbeleid

De jaarlijkse risico-inventarisatie Veiligheid en Gezondheid wordt vervangen door een actueel veiligheids- en gezondheidsbeleid. Per 1 januari 2018 moet elke kinderopvangorganisatie beschikken over een veiligheids- en gezondheidsbeleid wat voldoet aan de nieuwe eisen die gesteld worden in de wet IKK. In het veiligheids- en gezondheidsbeleid zullen een aantal onderwerpen in ieder geval moeten worden opgenomen. Hieronder zullen deze onderwerpen beschreven worden (Brancheorganisatie Kinderopvang, 2018).

- Beschrijving van het continu proces van beleid, de implementatie, de evaluatie en het actueel houden van het beleid;
- Risico's met grote gevolgen voor de veiligheid en gezondheid van kinderen moeten concreet beschreven worden.

Onder de overige grote risico's valt het risico op grensoverschrijdend gedrag van volwassenen en kinderen. Voor alle hierboven genoemde risico's zullen in een plan van aanpak concrete beheersmaatregelen beschreven moeten worden om deze risico's in te perken als deze zich voordoen. In het plan van aanpak worden de volgende punten beschreven:

- Een beschrijving hoe kinderen geleerd wordt om te gaan met de kleinere aanwezige risico's;
- Een beschrijving van de achterwachting;
- De uitvoering van het vierogenprincipe op het kindercentrum 0-4 jaar;
- Een beschrijving hoe het veiligheids- en gezondheidsbeleid de evaluaties inzichtelijk maakt voor alle medewerkers en ouders.

Het is van belang dat pedagogisch medewerkers nauw betrokken zijn bij het opstellen van het veiligheids- en gezondheidsbeleid. Nadat het beleid is opgesteld moet de oudercommissie om advies worden gevraagd omtrent het opgestelde beleid. Het doel van het nieuwe veiligheids- en gezondheidsbeleid is dat een organisatie geen lijstjes met risico's hoeft af te vinken, maar dat er doelen worden gesteld waarbij de focus ligt op een veilige en gezonde omgeving (FCB, 2017).

2.2.3 Arbeidsomstandighedenwetgeving

Werkgevers moeten een veilige en gezonde werkomgeving creëren voor haar medewerkers. De Arbeidsomstandighedenwet (hierna Arbowet) moet hiervoor zorgen. Ook hebben werknemers de verantwoordelijkheid om veilig om te gaan met bijvoorbeeld apparatuur en gevaarlijke stoffen. De Arbowetgeving is dus voor zowel de werkgever als de werknemer relevant.

Er zijn drie verschillende niveaus binnen de wetgeving die een veilige en gezonde werkomgeving mogelijk maken. Deze drie verschillende niveaus zullen hieronder worden beschreven (Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, 2018).

Arbowet: De Arbowet vormt de basis voor de Arbowetgeving in Nederland. In deze wet wordt een kader geschetst met bepalingen voor alle plekken waar arbeid wordt verricht. In deze wet staan geen concrete regels, maar de wet vormt een basis voor verdere uitwerking van verschillende veiligheidsthema's.

Arbobesluit: In het Arbobesluit staan uitgewerkte regels die voortborduren op de Arbowet. In het Arbobesluit staan regels die werkgevers en werknemers moeten opvolgen om de meest voorkomende arbeidsrisico's tegen te gaan. Deze regels hebben een verplicht karakter. Daarnaast zijn er voor een aantal sectoren en categorieën aanvullende of afwijkende regels opgenomen in het besluit.

Arboregeling: In de Arboregeling zijn concrete voorschriften opgenomen die de regels uit het Arbobesluit verder concretiseren. Ook deze regels zijn verplicht voor de werkgever en de werknemer en geven een praktische invulling aan bijvoorbeeld de eisen waaraan arbeidsmiddelen moeten voldoen.

De Arbowetgeving zet in op meer maatwerk voor bedrijven. Dit houdt voor bedrijven in dat deze zelf mogen bepalen hoe aan de gestelde normen en eisen uit de wetgeving wordt voldaan en dat de overheid hierin een minder prominente rol speelt. De wettelijke kaders worden nog wel vanuit de overheid gesteld en zijn dus voor alle bedrijven hetzelfde, maar de bedrijven zullen zelf overeenkomsten en maatregelen moeten opstellen om ervoor te zorgen dat de doelen en kaders behaald worden. Deze vereenvoudiging heeft plaatsgevonden in 2007. (Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, 2018).

Samen met een ondernemingsraad of personeelsvereniging kijkt de werkgever naar de doelvoorschriften die gesteld worden vanuit de Arbowet en hoe deze bereikt kunnen worden. Dit wordt vastgelegd in een Arbocatalogus. In de Arbocatalogus worden brancheafspraken gemaakt en worden er regels opgesteld die ervoor zorgen dat de wettelijke voorschriften vanuit de Arbowet worden nageleefd. Voor kinderopvangorganisaties is de Arbocatalogus terug te vinden bij FCB. Binnen deze Arbocatalogus worden richtlijnen gegeven om risico's op het werk zo klein mogelijk te houden en om zo veilig en gezond mogelijk te werk te gaan (FCB, 2018). Bedrijven kunnen ervoor kiezen om zelf een catalogus op te stellen, of om zich aan te sluiten bij de catalogus die voor de betreffende branche geldt. Een toezichthouder, in dit geval voor een kinderopvang, zal ook tijdens een inspectie toetsen aan de wettelijke kaders van de Arbowetgeving en aan de geldende Arbocatalogus.

3. Methode van onderzoek

In het derde hoofdstuk van het rapport wordt beschreven welke methoden van onderzoek gebruikt zijn voor de beantwoording van de onderzoeksvragen. Verder worden de instrumenten, welke zijn gebruikt om een onderzoeksvraag te beantwoorden, beschreven. Daarnaast is er beschreven waarom de gekozen instrumenten betrouwbaar en valide zijn voor dit onderzoek.

3.1 Kwalitatieve en kwantitatieve onderzoeksmethoden

Er kan onderscheid gemaakt worden tussen kwalitatieve en kwantitatieve onderzoeksmethoden. Bij kwantitatieve onderzoeksmethoden wordt vooral gebruik gemaakt van cijfermatige informatie en statistieken. Bij kwalitatieve onderzoeksmethoden wordt er dieper ingegaan op een bepaald onderwerp, waardoor er meer diepgaande informatie verzameld kan worden (Cooper & Schindler, 2011).

In het Boek *‘Wat is onderzoek’* van Nel Verhoeven wordt ook een onderscheid gemaakt tussen kwalitatieve en kwantitatieve onderzoeksmethoden. In het boek wordt beschreven dat kwalitatief onderzoek niet is gebonden aan het verzamelen van cijfermatige informatie, maar wordt er diepgaande informatie verzameld door bijvoorbeeld het afnemen van interviews en het doen van observaties (Verhoeven, 2011). Bij kwantitatief onderzoek wordt er juist gebruik gemaakt van cijfermatige informatie. De cijfermatige informatie die wordt verzameld, wordt vervolgens verwerkt door middel van statistische technieken. Kwantitatieve onderzoeksmethoden worden veel gebruikt in bijvoorbeeld surveyonderzoeken (Verhoeven, 2011).

3.2 Deskresearch en fieldresearch

Er kan binnen dit onderzoek onderscheid worden gemaakt tussen deskresearch en fieldresearch. Bij deskresearch wordt er gebruik gemaakt van informatie die al beschikbaar is (De afstudeerconsultant, 2014). Hierbij wordt secundaire data verzameld en geanalyseerd om te gebruiken voor het onderzoek. Een specifieke vorm van deskresearch is het doen van literatuuronderzoek. Bij literatuuronderzoek wordt vaak een theoretische basis gebruikt die verder uitgewerkt wordt met fieldresearch. Het verzamelen van nieuwe (primaire) data valt onder fieldresearch. Hierbij gaat het om onderzoek wat door de onderzoeker zelf wordt verricht ‘in het veld’. Een voorbeeld van het doen van fieldresearch kan bijvoorbeeld zijn het uitzetten van een enquête of het afnemen van een interview.

In het onderzoek is er met behulp van deskresearch veel informatie verkregen over de aanwezige risico's binnen de kinderopvang op gebied van Arboveiligheid en de veiligheid en gezondheid voor het kind. Ook is er met behulp van deskresearch onderzocht welke risico's in verband staan met elkaar, of welke juist van elkaar verschillen.

Daarbij zijn met name beschikbare websites, uitgewerkte RI&E's en uitgewerkte veiligheids- en gezondheidsbeleidsstukken geraadpleegd. Met de uitgewerkte gegevens uit de deskresearch, is er invulling gegeven aan het onderzoek op gebied van fieldresearch. Met name het interview heeft inhoud gekregen met behulp van de verzamelende gegevens uit het literatuuronderzoek. Zo kon er bijvoorbeeld onderzocht worden of de risico's die beschreven worden binnen het veiligheids- en gezondheidsbeleid, ook daadwerkelijk aanwezig zijn in de praktijk.

3.3 Kwalitatieve en kwantitatieve onderzoeksmethoden per onderzoeksvraag

In tabel 3 wordt per onderzoeksvraag kenbaar gemaakt welke onderzoeksmethoden gebruikt zijn. Met een vinkje wordt aangegeven of een onderzoeksmethode voor een bepaalde onderzoeksvraag gebruikt is.

Onderzoeksvraag	Diepte-interview	Casestudy	Deskresearch
1. Wat zijn de meest relevante risico's die aanwezig zijn binnen de kinderopvang op gebied van Arboveiligheid en op gebied van de veiligheid en gezondheid voor de aanwezige kinderen binnen de kinderopvang?	✓	✓	✓
2. Welke risico's die aanwezig zijn binnen de kinderopvang op gebied van Arboveiligheid en op gebied van veiligheid en gezondheid voor het kind hebben overlap met elkaar?		✓	✓
3. Welke criteria worden gehanteerd bij de beoordeling van de risico's binnen de kinderopvang?	✓	✓	✓
4. Welke beheersmaatregelen kunnen er genomen worden voor de aanwezige risico's binnen de kinderopvang zodat deze risico's acceptabel worden?	✓	✓	✓
5. Op welke wijze maakt de software van Go2Sure risico's en effecten van beheersmaatregelen inzichtelijk?			✓

Tabel 3: Operationalisatie onderzoeksmethode

3.3.1 Diepte-interview

Het interview was een belangrijke kwalitatieve onderzoeksmethode tijdens het onderzoek. Met name voor onderzoeksvraag 1,3 en 4 was het diepte-interview een belangrijke onderzoeksmethode. Binnen deze onderzoeksvragen is er namelijk gekeken naar de risico's binnen de kinderopvangorganisaties en welke risico's acceptabel zijn binnen de branche. Voor het diepte-interview is contact gezocht met een partij die meer informatie kon geven over de risico's binnen de kinderopvang en over de prioritering van deze aanwezige risico's. Er is een interview gehouden met locatiemanager Mirjam Abbink van KindercentrumNL. Zij heeft meer kunnen vertellen over de inhoud van het vernieuwde veiligheids- en gezondheidsbeleid en de aanwezige risico's binnen de kinderopvangorganisaties.

Door deze methode is er een goed beeld ontstaan van zowel de risico's binnen de kinderopvang, als van de criteria en prioritering van de risico's vanuit de inspectie. Het interview was inductief van aard, aangezien met de antwoorden die uit het diepte-interview zijn verkregen, het resultatenhoofdstuk verder is opgebouwd. Het interview was semigestructureerd van aard zijn, hierbij is vooraf een interviewschema opgesteld, maar tijdens het interview is er afgeweken van het schema, of is er dieper ingegaan op een bepaald thema als dit nodig was.

Het diepte-interview is, met goedkeuring van de geïnterviewde, opgenomen. Dit was nodig om na afloop van het interview een transcript op te stellen van het interview. In dit transcript is het interview uitgetypt. Er is een verschil tussen letterlijk en woordelijk transcriberen. In het onderzoek is het interview woordelijk getranscribeerd. Bij woordelijk transcriberen wordt lichaamstaal niet meegenomen in het transcriberen, maar wordt de nadruk gelegd op de inhoud van wat er gesproken wordt. Het transcript is terug te vinden in bijlage 8.

3.3.2 Casestudy

Binnen de casestudy staat er slechts één onderzoekseenheid centraal. In het geval van het onderzoek was dit de kinderopvangorganisatie en de risico's binnen deze organisatie. Het doel van de casestudy was om een diepgaand en integraal inzicht te verkrijgen in een bepaalde onderzoekseenheid (Verschuren & Doorewaard, 2015). De casestudy is een kwalitatieve onderzoeksmethode, waarbij door middel van een diepte-interview en documenten-analyse informatie zal worden verkregen voor de onderzoeksvragen. Met behulp van analyses van de uitgewerkte veiligheids- en gezondheidsbeleidsstukken is er meer inzicht verkregen in de risico's die aanwezig zijn binnen de kinderopvang op gebied van Arboveiligheid en de veiligheid en gezondheid voor het kind.

3.3.3 Deskresearch

Het literatuuronderzoek was een belangrijke onderzoeksmethode tijdens het onderzoek. Bij deskresearch is er voornamelijk beschikbare informatie geanalyseerd en gebruikt (Verschuren & Doorewaard, 2015). Het literatuuronderzoek heeft zich binnen dit onderzoek voornamelijk gericht op het verkrijgen van meer informatie en inzichten over de aanwezige risico's binnen de kinderopvangorganisaties. Door de branche RI&E's en inspectierapporten van de inspectie SZW en GGD te analyseren is er informatie verkregen over de risico's binnen de kinderopvang op gebied van Arboveiligheid. Daarnaast zijn er uitgewerkte veiligheids- en gezondheidsbeleidsstukken van kinderopvangorganisaties geanalyseerd om inzicht te krijgen in de risico's die aanwezig zijn binnen de kinderopvang. Deze analyses vormden de basis en input voor het diepte-interview. Naast het inzichtelijk maken van de risico's, is er literatuuronderzoek toegepast voor de beantwoording van de vijfde onderzoeksvraag. Hierin is gekeken op welke wijze de software van Go2Sure invulling kan geven in aan het inzichtelijk maken van de risico's binnen de kinderopvang en hoe deze risico's gemonitord kunnen worden. Hierbij is ook gebruik gemaakt van de aanwezige kennis binnen het bedrijf Go2Sure.

3.4 Operationalisatie van de onderzoeksvragen

In deze paragraaf zijn de variabelen, eenheden en dataverzamelmethode per onderzoeksvraag beschreven. In onderstaande tabellen is dit overzicht schematisch weergegeven voor elke onderzoeksvraag. Deze tabel wordt verder geoperationaliseerd in paragraaf 3.5.

Onderzoeksvraag	Variabele	Dataverzamelings- methode	Meetinstrument	Indicatoren
Wat zijn de meest relevante risico's die aanwezig zijn binnen de kinderopvang op gebied van Arboveiligheid en op gebied van de veiligheid en gezondheid voor de aanwezige kinderen binnen de kinderopvang?	Risico's Arboveiligheid	Literatuurstudie	Analyse branche RI&E kinderopvang	Risico's uit de branche RI&E
	Risico's veiligheid voor het kind	Casestudy	Analyse inspectierapport kinderopvang	Risico's uit het inspectierapport
		Diepte- interview	Analyse uitgewerkte veiligheids- en gezondheidsbeleidsstukken	Risico's uit de uitgewerkte veiligheids- en gezondheidsbeleidsstukken
			Interviewvragen	

Onderzoeksvraag	Variabele	Dataverzamelings-methode	Meetinstrument	Indicatoren
Welke risico's die aanwezig zijn binnen de kinderopvang op gebied van Arboveiligheid en op gebied van veiligheid en gezondheid voor het kind hebben overlap met elkaar?	Risico's Arboveiligheid Risico's veiligheid voor het kind Raakvlakken en verschillen in risico's	Literatuuronderzoek Casestudy	Inventarisatie risico's op Arbogebied Inventarisatie risico's op gebied veiligheid van het kind	Raakvlakken/ verschillen in risico's op Arbogebied Raakvlakken/ verschillen in risico's veiligheid voor het kind

Onderzoeksvraag	Variabele	Dataverzamelings-methode	Meetinstrument	Indicatoren
Welke criteria worden gehanteerd bij de beoordeling van de risico's binnen de kinderopvang?	Geaccepteerde risico's Criteria voor risicobeoordeling	Diepte-interview Literatuuronderzoek	Interviewvragen Criteria GGD	Risicoprioritering vanuit GGD Risicobereidheid Verschillende criteria GGD

Onderzoeksvraag	Variabele	Dataverzamelings-methode	Meetinstrument	Indicatoren
Welke beheersmaatregelen kunnen er genomen worden binnen de kinderopvang zodat deze risico's acceptabel worden?	Beheers-maatregelen Risk appetite Geaccepteerde risico's Criteria voor risicobeoordeling	Diepte-interview Literatuuronderzoek	Interviewvragen Arbocatalogus FCB Maatregelen veiligheids- en gezondheidsbeleidsstukken	Beheers-maatregelen kinderopvang Risicobereidheid Verschillende criteria GGD Risicomatrixen

Onderzoeksvraag	Variabele	Dataverzamelings-methode	Meetinstrument	Indicatoren
Op welke wijze maakt de software van Go2Sure risico's en effecten van beheersmaatregelen inzichtelijk?	Werkwijze Go2Sure Risico's en beheersmaatregelen kinderopvang	Literatuuronderzoek Informatie Go2Sure	Software 1BSure RI&E voor de kinderopvang	Mogelijkheden software 1BSure Risico's binnen de kinderopvang Beheers-maatregelen voor de risico's

Tabel 4: Operationalisatie onderzoeksvragen

3.5 Beantwoording onderzoeksvragen

In onderstaand deel is beschreven hoe elke onderzoeksvraag beantwoord is. Hierbij is beschreven waar de onderzoeksvraag zich op heeft gericht en hoe de resultaten bijdragen aan het onderzoek.

3.5.1 Onderzoeksvraag 1

‘Wat zijn de meest relevante risico’s die aanwezig zijn binnen de kinderopvang op gebied van Arboveiligheid en op gebied van de veiligheid en gezondheid voor de aanwezige kinderen binnen de kinderopvang?’

Bij de beantwoording van de eerste onderzoeksvraag is er gekeken naar de risico’s die aanwezig zijn binnen de kinderopvang op gebied van Arboveiligheid en op gebied van de veiligheid en gezondheid voor de kinderen. Deze twee gebieden worden binnen deze onderzoeksvraag apart van elkaar behandeld. De eerste onderzoeksvraag is dan ook opgedeeld in 1a en 1b.

Binnen de risico’s wordt er onderscheid gemaakt tussen risico’s op fysiek en sociaal gebied. Ook gezondheidsrisico’s worden beschreven binnen deze onderzoeksvraag. Door middel van literatuuronderzoek van de inspectierapporten en uitgewerkte veiligheids- en gezondheidsstukken van de kinderopvang is hier een beeld van geschetst. Ook is er met behulp van het diepte-interview met Mirjam Abbink meer inzicht verkregen in de aanwezige risico’s binnen de kinderopvang.

3.5.2 Onderzoeksvraag 2

‘Welke risico’s die aanwezig zijn binnen de kinderopvang op gebied van Arboveiligheid en op gebied van veiligheid en gezondheid voor het kind hebben overlap met elkaar?’

Met de resultaten uit de eerste onderzoeksvraag is er bij de tweede onderzoeksvraag gekeken naar de raakvlakken en de overlap van de risico’s op gebied van Arboveiligheid en de risico’s voor het kind binnen de kinderopvang. Deze risico’s zijn stuk voor stuk geanalyseerd en er is gekeken of het risico daadwerkelijk raakvlakken laat zien voor zowel het personeel als voor de kinderen.

Ook is er gekeken of er grote verschillen aanwezig zijn in de risico’s op gebied van Arboveiligheid en op gebied van veiligheid en gezondheid voor het kind.

3.5.3 Onderzoeksvraag 3

‘Welke criteria worden gehanteerd bij de beoordeling van de risico’s binnen de kinderopvang?’

Binnen deze onderzoeksvraag is er gekeken naar de criteria die gehanteerd worden bij de beoordeling van de risico’s binnen de kinderopvang. Hierbij is met name gekeken naar de criteria die gehanteerd worden door de GGD ten tijde van een inspectie van een kinderopvang. Deze criteria zijn ook uitgevraagd tijdens het interview met Mirjam Abbink.

3.5.4 Onderzoeksvraag 4

‘Welke beheersmaatregelen kunnen er genomen worden binnen de kinderopvang zodat deze risico’s acceptabel worden?’

Binnen deze onderzoeksvraag is er door middel van een diepte-interview en literatuuronderzoek onderzocht welke beheersmaatregelen er genomen kunnen worden voor de aanwezige risico’s binnen de kinderopvang. Om inzicht te krijgen in de beheersmaatregelen is de Arbocatalogus geraadpleegd en zijn de beheersmaatregelen uit de veiligheids- en gezondheidsstukken geanalyseerd. Met behulp van de opgestelde netto risicomatrix, wordt inzichtelijk gemaakt of de beheersmaatregelen leiden tot een acceptabel risico. Of deze reductie zich daadwerkelijk ook in de praktijk zal voordoen, moet blijken uit de netto- netto risicomatrix, die opgesteld wordt naarmate de checklist vaker ingevuld wordt.

3.5.5 Onderzoeksvraag 5

'Op welke wijze maakt de software van Go2Sure risico's en effecten van beheersmaatregelen inzichtelijk?'

Bij de beantwoording van de laatste onderzoeksvraag is met name de beschikbare literatuur op de website van Go2Sure en aanwezige kennis binnen Go2Sure gebruikt. Binnen deze onderzoeksvraag is onderzocht op welke manier Go2Sure kinderopvangorganisaties kan ondersteunen bij het inzichtelijk maken van de risico's. Door middel van de software 1BSure en de opgestelde checklist zullen kinderopvangorganisaties in staat worden gesteld om de aanwezige risico's te inventariseren en te monitoren.

3.6 Triangulatie

Er kan onderscheid worden gemaakt tussen methodische triangulatie en datatriangulatie. Bij methodische triangulatie wordt er met behulp van verschillende (onderzoeks)methoden een antwoord geformuleerd op een vraag. Bij datatriangulatie wordt met behulp van verschillende bronnen data verzameld voor een bepaald onderwerp (Verschuren & Doorewaard, 2015). Binnen dit onderzoek is er voornamelijk sprake van datatriangulatie, aangezien er door middel van verschillende bronnen (literatuuronderzoek en het diepte-interview) informatie wordt verzameld. Wel dient de kanttekening te worden gemaakt dat er binnen dit onderzoek weinig tot geen gebruik is gemaakt van kwantitatieve onderzoeksmethoden. Door de afwezigheid van deze kwantitatieve onderzoeksmethoden, is de methodische triangulatie minder sterk dan wanneer hier wel gebruik van zou zijn gemaakt. Echter, zijn kwantitatieve onderzoeksmethoden binnen dit onderzoek minder van toepassing, omdat er meer nadruk is gelegd op de diepgang en minder op cijfermatige informatie en onderbouwing.

3.7 Betrouwbaarheid

Het onderzoek naar de risico's op gebied van Arboveiligheid en de veiligheid en gezondheid voor het kind binnen de kinderopvang streeft naar een hoge mate van betrouwbaarheid en validiteit. Bij een betrouwbaar onderzoek zullen de resultaten bij herhaling steeds hetzelfde zijn. Met andere woorden: het meetinstrument zal onder dezelfde condities steeds dezelfde resultaten geven (Tilburg University, 2018). Verder zal het onderzoek ook vrij moeten zijn van toevallige fouten. Onder toevallige fouten wordt bijvoorbeeld verstaan het verkeerd aankruisen van een antwoord, of dat resultaten verkeerd ingevoerd worden.

Een diepte-interview kan met behulp van de juiste vraagstelling veel nauwkeurige en bruikbare informatie ophalen. Echter, bestaat er de kans dat bij een volgend interview andere resultaten opgehaald worden met dezelfde vraag. Door het afgenomen interview na afloop zo snel mogelijk in een transcript te zetten, wordt de betrouwbaarheid van de inhoud van het interview verhoogd, aangezien de kans hiermee verkleind wordt dat geen passages of context uit het afgenomen interview vergeten worden. Ook draagt het interview bij aan de betrouwbaarheid van het onderzoek aangezien Mirjam Abbink een locatiemanager is van zeven verschillende kinderopvanglocaties in Hengelo. Hierdoor heeft zij veel actuele kennis en informatie over het nieuwe veiligheids- en gezondheidsbeleid en andere relevante zaken.

Op het gebied van de literatuurstudie wordt de betrouwbaarheid gewaarborgd door voor eenzelfde onderwerp, indien mogelijk, meerdere bronnen te raadplegen. Ook worden de bronnen gecontroleerd op inhoud, recente informatie en achtergrondinformatie. Er is binnen dit onderzoek gebruik gemaakt van inspectierapporten van de inspectie SZW en GGD en van uitgewerkte veiligheids- en gezondheidsbeleidsstukken van verschillende kinderopvangorganisaties. Door deze literatuur te raadplegen, is de betrouwbaarheid van deze onderzoeksmethode gewaarborgd, aangezien de partijen die deze stukken hebben opgesteld, expertise en ervaring hebben op het

gebied van de risico's binnen de kinderopvang. Daarnaast zijn er 21 veiligheids- en gezondheidsstukken geanalyseerd. Door deze hoeveelheid is er een betrouwbaar beeld geschetst over de aanwezige risico's binnen de kinderopvang, aangezien in veel veiligheids- en gezondheidsbeleidsstukken dezelfde risico's constant naar voren kwamen.

3.8 Validiteit

Bij de validiteit wordt er gekeken naar de inhoud van het onderzoek. Een hoge validiteit laat zien dat een onderzoeksmethode daadwerkelijk meet wat het moet meten (Cooper & Schindler, 2011). Een voorwaarde voor valide onderzoek is dat het onderzoek ook betrouwbaar is.

Met name bij het diepte-interview is het van belang dat er vragen worden gesteld die daadwerkelijk bijdragen aan de beantwoording van een onderzoeksvraag. Het is dus belangrijk om vooraf vragen op te stellen en om te kijken of deze inhoudelijk aansluiten op de onderzoeksvragen.

Ook zullen de onderzoeksvragen moeten aansluiten op de probleemstelling, om zo tot een valide beantwoording te komen van de probleemstelling. Een aantal verschillende vormen van validiteit waren voor dit onderzoek van belang. Hieronder zal beschreven worden welke vormen van validiteit van belang waren tijdens dit onderzoek.

Inhoudsvaliditeit

Inhoudsvaliditeit was van groot belang binnen dit onderzoek. De inhoudsvaliditeit binnen dit onderzoek is gewaarborgd doordat er voornamelijk gebruik is gemaakt van betrouwbaar literatuuronderzoek en van de kennis van Mirjam Abbink. Om daadwerkelijk te komen tot inhoudsvalide resultaten zijn er tijdens het interview alleen relevante vragen gesteld om daadwerkelijk te meten wat er gemeten moet worden. Ook zijn er betrouwbare en relevante literatuurstukken gebruikt om inzicht te krijgen in de risico's binnen de kinderopvangorganisaties.

Externe validiteit

Binnen dit onderzoek zijn er 21 veiligheids- en gezondheidsbeleidsstukken van verschillende kinderopvangorganisaties geanalyseerd. Bij externe validiteit wordt er gekeken of de resultaten uit het onderzoek gegeneraliseerd kunnen worden naar andere situaties (InfoNu, 2018). In het geval van dit onderzoek, is bij de externe validiteit gekeken of de resultaten en conclusies van toepassing zijn op alle kinderopvangorganisaties in Nederland. Hierbij was het van belang dat er tijdens het diepte-interview en literatuuronderzoek is gekeken naar de meest voorkomende risico's binnen de kinderopvang en niet zozeer naar uitzonderingen en randgevallen, dit zal de externe validiteit negatief hebben beïnvloed.

Begripsvaliditeit

Binnen begripsvaliditeit wordt er gekeken in hoeverre een onderzoeksmethode hetgeen meet wat het vooraf beoogd had om te meten (Scribbr, 2018). De aanwezige risico's binnen de kinderopvang zijn 'gemeten' door meerdere inspectierapporten en veiligheids- en gezondheidsstukken te analyseren. De beheersmaatregelen zijn gemeten met behulp van de veiligheids- en gezondheidsbeleidsstukken, de Arbocatalogus en met de input van het interview. De begripsvaliditeit binnen het diepte-interview was hoog doordat de vragen op een dusdanige manier geformuleerd zijn, zodat alleen datgene gemeten werd wat op voorhand beoogd was. Door een interviewschema op te stellen, was er op voorhand nagedacht over de vraagstelling en werd zo inzichtelijk of er geen onderwerpen waren die niet uitgevraagd zijn.

4. Resultatenhoofdstuk

In het resultatenhoofdstuk van dit onderzoek is antwoorden geven op de opgestelde onderzoeksvragen. In het eerste deel van het hoofdstuk zal worden ingegaan op de aanwezige risico's binnen de kinderopvang voor zowel het personeel als voor de kinderen. Nadat deze risico's in kaart zijn gebracht, zal gekeken worden naar de risico's die overlap met elkaar hebben en welke van elkaar verschillen. Vervolgens zullen de criteria beschreven worden die gehanteerd worden door onder andere de GGD. Daarnaast wordt gekeken naar de beheersmaatregelen die genomen kunnen worden, om de risico's binnen de kinderopvang beheersbaar te maken.

Door deze stappen te doorlopen, komt de opzet van het risicomanagementproces van de ISO 31000 naar voren (zie figuur 2). In de eerste onderzoeksvraag zullen de risico's namelijk geïdentificeerd en geanalyseerd worden. Bij de tweede onderzoeksvraag wordt er gezocht naar overlap van de risico's en zullen de risico's dus geëvalueerd worden. De laatste stap van het risicomanagementproces, de aanpak van de risico's, zal in onderzoeksvraag 3 en 4 behandeld worden. Binnen deze onderzoeksvragen wordt er namelijk gekeken naar de beheersmaatregelen en criteria die moeten leiden tot een reductie van de aanwezige risico's. In het laatste deel van het resultatenhoofdstuk zal gekeken worden naar de wijze waarop de software van Go2Sure zou kunnen bijdragen aan het inzichtelijk maken van de risico's en de beheersmaatregelen binnen de kinderopvang.

4.1 Onderzoeksvraag 1a: Meest relevante risico's binnen de kinderopvang op gebied van Arboveiligheid

Binnen dit deel van het resultatenhoofdstuk zal worden gekeken wat de meest relevante risico's op gebied van Arboveiligheid zijn binnen de kinderopvang. Als belangrijkste input is hierbij gekeken naar de RI&E's die zijn uitgevoerd door de brancheorganisaties en naar de inspectierapporten van de inspectie SZW. Ook zijn de documenten die vrijgegeven zijn door VeiligheidNL gebruikt bij het inzichtelijk krijgen van de risico's op gebied van Arboveiligheid. Nadat elk risico beschreven is, zal er met behulp van de Fine & Kinney methode berekend worden hoe het betreffende risico zal scoren op de risicomatrix. De berekeningen van de risico's zijn terug te vinden in bijlage 2.

Deze berekeningen zijn opgesteld vanuit een inschatting rekening houdende met de ernst van de gevolgen van het risico, hoe reëel het is dat een bepaald risico daadwerkelijk optreedt en de hoeveelheid informatie die te vinden was over het betreffende risico. De risico's worden berekend op basis van het bruto risico, met andere woorden: het theoretische risico waarbij geen rekening gehouden wordt met de beheersmaatregelen.

De onderzoeksvraag die binnen dit deel van het onderzoek beantwoord zal worden luidt:

'Wat zijn de meest relevante risico's die aanwezig zijn binnen de kinderopvang op gebied van Arboveiligheid en op gebied van de veiligheid en gezondheid voor de aanwezige kinderen binnen de kinderopvang?'

Binnen de kinderopvang zijn er drie risico's die uit verschillende inspectierapportages naar voren komen als meest relevante risico. Daarnaast worden deze drie risico's ook uitgebreid behandeld in de Arbocatalogus binnen de kinderopvang.

De drie meest relevante risico's binnen de kinderopvang zullen hieronder beschreven worden.

- Fysieke belasting
- Werkdruk en werkstress
- Bacteriën en virussen (biologische agentia)

4.1.1 Fysieke belasting

Het risico op fysieke belasting is binnen de kinderopvang een van de belangrijkste risico's die naar voren komt uit inspectierapporten van de inspectie SZW. Ook is het risico op fysieke belasting

meegenomen in de Arbocatalogus voor de kinderopvang. Uit het sectorrapport van de inspectie SZW kwam naar voren dat bijna de helft van alle arbeidsgerelateerde verzuimklachten binnen de kinderopvang veroorzaakt worden door fysieke belasting (Inspectie SZW, 2012).

Binnen de kinderopvang wordt er met twee normen gekeken naar fysieke belasting. Bij de A-norm wordt er gekeken naar de werkhouding en werkhandelingen van het personeel (FCB, 2018). Hierbij wordt vooral gekeken naar de werkhandelingen die met het kind gedaan worden. Hieronder worden de risico's benoemd op het gebied van fysieke belasting die vallen onder de A-norm.

- Het tillen van zware kinderen;
- Tijdens de zwangerschap (te) zwaar tillen;
- Werken met een gebogen rug;
- Werken met geheven handen of reiken naar een voorwerp.

Bij B-normen wordt de nadruk gelegd op de inrichting van de ruimte en het meubilair. Hieronder zullen de risico's benoemd worden op het gebied van fysieke belasting die vallen onder de B-norm (FCB, 2009).

- Kinderen die uit een verkeerd op hoogte ingesteld bed of box getild worden;
- Het verschonen en aankleden van de kinderen gebeurt op een verkeerd op hoogte ingestelde tafel;
- Er is te weinig werkruimte (< 60 centimeter) om het kind in bed te leggen, eruit te halen, of om het kind aan te kleden en te verschonen;
- Er worden te lang (meer dan 4 minuten) werkzaamheden op de vloer of gehurkt uitgevoerd.

Door voor deze normen adequate maatregelen te treffen, zullen de gevolgen van fysieke belasting binnen de kinderopvang afnemen, de beheersmaatregelen worden behandeld in paragraaf 4.9.1. Echter, komt dit risico nog vaak naar voren uit inspectierapporten en wordt er door de inspecties nadrukkelijk gecontroleerd op dit risico. Ook als de risicomatrix Fine & Kinney over dit risico heen wordt gelegd, zal dit risico redelijk hoog scoren op de risicomatrix. De berekening voor het risico op fysieke belasting is terug te vinden in bijlage 2.

4.1.2 Werkdruk en Werkstress

In een peiling die vorig jaar is uitgevoerd door FNV Zorg en Welzijn, blijkt dat onder 2700 medewerkers de werkdruk een probleem is om de werkzaamheden goed uit te voeren (Kinderopvang Totaal, 2017). Met name de randzaken van het werk zoals schoonmaken of administratief werk, maakt dat er minder tijd en aandacht is voor de kinderen. Dat deze taken zijn toegevoegd aan de werkzaamheden van de medewerkers, heeft te maken met het feit dat er veel uren en taken zijn wegbezuinigd, waardoor er meer werkzaamheden uitgevoerd moeten worden in een kleiner tijdsbestek. Dit heeft geresulteerd in het feit dat de werkdruk binnen de kinderopvang de laatste jaren is toegenomen. In 2013 vond 33% van de medewerkers de werkdruk te hoog binnen de kinderopvang. Dit percentage is in 2017 opgelopen naar 45%, hierin is dus een stijging van 12% waar te nemen (FCB, 2018). Ook blijkt uit het interview wat is afgenomen met Mirjam Abbink dat er tijdens de economische crisis sprake was van een verhoogde werkdruk en een verhoogd ziekteverzuim onder het personeel.

Uit onderzoek van De Beleidsonderzoekers blijkt dat er een vijftal factoren zijn die in grote mate bijdragen aan de (door medewerkers ervaren) werkdruk. Hieronder zullen de vijf belangrijkste factoren uit dit onderzoek genoemd worden (Peels, Engelen, & Donker van Heel, 2017).

- **De eisen van ouders en de fysieke zwaarte van het werk**

In het onderzoek geven medewerkers van de kinderopvanglocaties aan dat ze een verhoogde werkdruk ervaren als ouders met (niet in te willigen) eisen komen. Hierbij voelen ze de druk om de ouders tevreden te houden. Ook de fysieke zwaarte van het werk, zoals het tillen van zware kinderen draagt bij aan een verhoging van de werkdruk.

- **De relatie tussen de werknemer en de werkgever**
Een verslechterde relatie tussen de werknemer en de werkgever kan leiden tot een verhoging van de werkdruk. Als een medewerker zich gewaardeerd voelt, zal deze zich gemotiveerder voelen om werkzaamheden uit te voeren.
- **De omgang met randzaken van het werk (schoonmaken, vergaderen, administratie)**
De primaire werkzaamheden van een pedagogisch medewerker zijn het begeleiden en het verzorgen van de kinderen binnen de kinderopvang. Als gevolg van bezuinigingen en extra werkzaamheden, is er minder tijd beschikbaar voor deze primaire werkzaamheden. Doordat het takenpakket wordt uitgebreid, maar er geen extra tijd vrij wordt gemaakt voor deze extra taken, wordt de werkdruk verhoogd.
- **De ontevredenheid over het werk**
Uit het onderzoek komt ook naar voren dat medewerkers die ontevreden zijn over het werk, ook een hogere werkdruk ervaren. Medewerkers die tevreden en gemotiveerd zijn om werkzaamheden uit te voeren, ervaren minder werkdruk binnen de kinderopvang.
- **Het aantal medewerkers op de groep (medewerker – kind ratio)**
Naarmate er minder pedagogisch medewerkers beschikbaar zijn binnen een kinderopvang, zal de werkdruk binnen de kinderopvang toenemen. Met extra medewerkers kunnen de randwerkzaamheden, zoals schoonmaken of administratieve zaken, makkelijker opgepakt worden. Hiermee wordt voorkomen dat werkzaamheden zich opstapelen en werkzaamheden buiten de reguliere werkuren gedaan moeten worden.

Verder komt in het onderzoek naar voren dat bij werkgevers andere factoren meespelen die van invloed zijn op de ervaren werkdruk. Deze factoren zitten met name op het gebied van de invulling contracten en de inzet van het personeel (Peels, Engelen, & Donker van Heel, 2017).

Een kortstondige piek van werkdruk hoeft geen nadelige gevolgen te hebben voor het personeel. Als werkdruk structureel voorkomt binnen een organisatie, wordt de kans vergroot dat de medewerkers klachten kunnen krijgen die gerelateerd zijn aan een te hoge werkdruk. Gezondheidsklachten die voor kunnen komen als gevolg van werkdruk zijn: slapeloosheid, burn-out klachten, fysieke klachten, overspannenheid en andere psychische klachten (Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, 2018). De verzamelterm voor al deze gevolgen van werkdruk kunnen onder de term psychosociale arbeidsbelasting (PSA) worden geschaard. Ook op het risico werkdruk en werkstress wordt de risicomatrix van Fine & Kinney toegepast. In bijlage 2 is de berekening voor het risico werkdruk en werkstress terug te vinden.

4.1.3 Bacteriën en virussen

Medewerkers in de kinderopvang kunnen in contact komen met allerlei soorten bacteriën en virussen. Biologische agentia kunnen een infectie veroorzaken, waardoor er een gezondheidsrisico ontstaat voor de medewerkers (Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, 2017). In de praktijk is het nog lastig om de link te leggen tussen biologische agentia en gezondheidsklachten. Wanneer deze link wel wordt gelegd, moet deze beroepsinfectieziekte worden gemeld aan het Nederlands Centrum voor Beroepsziekten. De kinderopvang vormt samen met de sector onderwijs, gezondheidszorg, agrarische sector en beroepsmatige reizigers het grootste deel van de meldingen die gerelateerd zijn aan beroepsinfectieziekten met biologische agentia (Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, 2017).

Bacteriën en virussen kunnen zich, gezien het feit de kinderen en medewerkers intensief contact met elkaar hebben, makkelijk verspreiden (Arbeidsinspectie, 2007). Hoewel deze bron gedateerd is, blijft het risico biologische agentia relevant en wordt er binnen de kinderopvang toezicht gehouden op de

oorzaken en gevolgen van dit risico. Vooral op het gebied van handhygiëne, hoesten, niezen en vaccinatie is het risico om ziek te worden aanwezig.

Er is een verhoogd risico op het gebied van biologische agentia voor zwangere medewerkers binnen de organisatie. Deze groep loopt een verhoogd risico omdat bepaalde infectievirussen schadelijk kunnen zijn voor deze groep. De werkgever van de kinderopvangorganisatie moet per geval bekijken of de zwangere medewerkster dezelfde werkzaamheden kan voortzetten, of dat deze werkzaamheden aangepast moeten worden (FCB, 2018).

Daarnaast is er een verhoogd risico voor medewerkers die niet geboren zijn in Nederland. De kans is aanwezig dat deze medewerkers geen vaccinaties hebben gehad die in Nederland wel worden gegeven vanuit het nationale vaccinatieprogramma (Arbeidsinspectie, 2007). Ook lopen medewerkers jonger dan 18 jaar, medewerkers ouder dan 60 jaar en medewerkers met een verzwakt immuunsysteem een verhoogd risico op infectieziekten.

Naast het feit dat bepaalde doelgroepen een verhoogd risico lopen op gebied van biologische agentia, zijn er ook een aantal werkzaamheden te beschrijven die relevant zijn op het gebied van biologische agentia. Hieronder zullen kort een aantal werkzaamheden beschreven worden die relevant zijn voor de kinderopvang (FCB, 2018).

- Werken met jonge kinderen;
- Het verschonen van kinderen;
- Wassen van bedden of kleding;
- In contact komen met braaksel, urine of ontlasting;
- Het samenwerken met een zieke collega of een ziek kind;
- Werkzaamheden waarbij bijt-, krab-, spat-, snij- of prikincidenten kunnen voorkomen.

De berekening voor de risicomatrix voor het risico op gebied van bacteriën en virussen is terug te vinden in bijlage 2.

4.1.4 Ongewenst gedrag

Een van de nieuwe eisen binnen het veiligheids- en gezondheidsbeleid is dat ongewenst en grensoverschrijdend gedrag verplicht moet worden beschreven (Arbo online, 2017). Onder ongewenst gedrag wordt fysieke, seksuele en psychische overschrijding verstaan. Binnen de kinderopvang kunnen medewerkers en leidinggevendenden te maken krijgen met agressieve of geëmotioneerde ouders. Hierbij kunnen situaties ontstaan die leiden tot grensoverschrijdend gedrag (FCB, 2018).

Niet alleen ouders van kinderen veroorzaken situaties waarbij grensoverschrijdend gedrag kan voorkomen, hieronder zullen de overige groepen die grensoverschrijdend of ongewenst gedrag kunnen vertonen kort beschreven worden (FCB, 2018).

- Omwonenden worden boos vanwege geluidsoverlast van spelende kinderen, of de verkeersoverlast die wordt veroorzaakt door ouders;
- Een onbekende persoon wil de kinderopvang binnen lopen om 'zijn' kind te zien of op te halen;
- Collega's kunnen onderling ruzie of onenigheid krijgen wat uitloopt op ongewenst gedrag.

De uitdaging binnen de kinderopvang zit in het vaststellen van de grens van (on)toelaatbaar gedrag. Voor elk individu zal de grens van (on)toelaatbaar gedrag verschillen. Als de grens van (on)toelaatbaar gedrag helder is binnen een organisatie, dan is het ook duidelijk wanneer een voorval gemeld moet worden en wanneer er verdere stappen ondernomen moeten worden door een kinderopvang (FCB, 2018). De berekening voor het risico op ongewenst gedrag is terug te vinden in bijlage 2.

4.1.5 Bedrijfshulpverlening

Het laatste risico wat behandeld zal worden op het gebied van Arboveiligheid is de bedrijfshulpverlening. In het geval de bedrijfshulpverlening binnen een kinderopvang niet goed op orde is, zal dit ernstige gevolgen hebben in geval van een calamiteit.

Aangezien het grootste deel van de aanwezigen binnen een kinderopvang niet zelfredzaam is, is het van groot belang dat de kinderopvangorganisatie beschikt over een adequate bedrijfshulpverlening. Uit het sectorrapport van de inspectie SZW blijkt dat de zelfredzaamheid van de aanwezige personen niet goed wordt ingeschat en dat er niet altijd in de praktijk wordt geoefend (Inspectie SZW, 2012).

De werkgever is vanuit de wet verplicht om de bedrijfshulpverlening goed te regelen. Hierbij moet een kinderopvang onder andere kijken naar het aantal niet- zelfredzame aanwezigen, welke risico's aanwezig zijn op een locatie en het totaal aantal aanwezigen (FCB, 2018).

Om eerste hulp te kunnen verlenen aan de kinderen binnen de kinderopvang, stelt de wet IKK het verplicht dat er altijd een volwassene aanwezig is die beschikt over een kinder- EHBO- certificaat (Brancheorganisatie Kinderopvang, 2018). Hierdoor kan er in geval van een ongeluk snel gehandeld worden door het aanwezige personeel. Voor het risico op falende bedrijfshulpverlening is een berekening gedaan, deze is terug te vinden in bijlage 2.

4.2 Onderzoeksvraag 1b: Meest relevante risico's binnen de kinderopvang op gebied van de veiligheid en gezondheid voor de aanwezige kinderen

De risico's die aanwezig zijn binnen de kinderopvang voor de kinderen worden beschreven in het veiligheids- en gezondheidsbeleid. In het opgestelde veiligheids- en gezondheidsbeleid wordt een beschrijving gegeven van de risico's die grote gevolgen kunnen hebben voor de veiligheid en de gezondheid van het kind. Daarnaast zal er in het veiligheids- en gezondheidsbeleid beschreven moeten worden welke risico's op voorhand geaccepteerd worden en hoe de kinderen om kunnen gaan met deze kleinere risico's (Brancheorganisatie Kinderopvang, 2018).

Om een goed beeld te krijgen van de aanwezige risico's zijn er meerdere veiligheids- en gezondheidsbeleidsstukken van verschillende kinderopvangorganisaties geanalyseerd. In bijlage 1 is een overzicht gegeven van alle geanalyseerde veiligheids- en gezondheidsbeleidsstukken. Ook met behulp van het interview is er inzicht verkregen in de dagelijkse risico's binnen de kinderopvang.

Vanuit het veiligheids- en gezondheidsbeleid kan onderscheid worden gemaakt tussen drie verschillende risicothema's:

- Risico's op het gebied van fysieke veiligheid;
- Risico's op het gebied van sociale veiligheid;
- Risico's op het gebied van de gezondheid van het kind.

Per thema zullen de risico's beschreven worden die het vaakst naar voren komen binnen de opgestelde beleidsstukken. Voor elk beschreven risico zal een berekening worden opgesteld aan de hand van de Fine & Kinney methode. Bij deze berekening wordt uitgegaan van het bruto risico. De berekeningen zijn terug te vinden in bijlage 2.

4.2.1 Risico's fysieke veiligheid

Binnen de geanalyseerde veiligheids- en gezondheidsbeleidsstukken zijn er vijf risico's die constant naar voren komen op het gebied van fysieke veiligheid. Ook zijn er een aantal risico's die afwijken van de vijf meest voorkomende risico's, deze kwamen niet constant naar voren, maar in de meeste gevallen zijn deze risico's ook relevant voor de kinderopvang. Hieronder zal per risico een beschrijving gegeven worden.

4.2.1.1 Vallen van (grote) hoogte

Een van de meest relevante risico's die uit alle veiligheids- en gezondheidsbeleidsstukken naar voren kwam was het risico op valgevaar voor de kinderen. Kinderen kunnen binnen de kinderopvang op verschillende manieren ten val komen. Zo kunnen kinderen bijvoorbeeld uit bed of uit een box vallen, of kunnen kinderen uit de eetstoel vallen (Kinderdagverblijf De Kei, 2018). Daarnaast is er het risico dat een kind in een kast probeert te klimmen en hierbij komt te vallen. De berekening voor het risico vallen op hoogte is terug te vinden in bijlage 2.

4.2.1.2 Verstikking

Verstikking kan met name optreden bij het eten en bij het spelen. Bij het eten loopt een kind het risico dat er een stukje eten blijft hangen in de keel omdat het stukje eten te groot is voor het kind om in een keer door te slikken. Bij het spelen kan een kind een stuk speelgoed, bijvoorbeeld een kraaltje, in zijn of haar mond stoppen, waardoor er verstikkingsgevaar ontstaat. Ook kunnen kettinkjes een koorden zorgen voor verstikkingsgevaar (Madelief kindercentrum, 2018). De berekening voor het risico op verstikking is terug te vinden in bijlage 2.

4.2.1.3 Vergiftiging

Kleinere kinderen zijn nieuwsgierig en kunnen nog niet het onderscheid maken in gevaarlijke stoffen. Dat dit risico relevant is voor de kinderopvang blijkt wel uit het feit dat bij meer dan de helft van de opnames in het ziekenhuis als gevolg van vergiftiging, het slachtoffer 1 of 2 jaar is (VeiligheidNL, 2018). Het risico op vergiftiging bij de kinderen treedt op wanneer de kinderen toegang kunnen krijgen tot bijvoorbeeld schoonmaakmiddelen en medicatie. Ook tijdens toiletbezoeken en het verschonen kunnen kinderen in aanraking komen met gevaarlijke middelen die tot vergiftiging kunnen leiden. In bijlage 2 is de berekening terug te vinden voor het risico op vergiftiging.

4.2.1.4 Verbranding

Een kind kan zich binnen de kinderopvang verbranden door in aanraking te komen met bijvoorbeeld hete vloeistoffen zoals kokend water of hete koffie. Ook is er een kans dat een kind zich verbrandt aan het fornuis (Kinderdagverblijf De Kei, 2018). In bijlage 2 is de berekening terug te vinden voor het risico op verbranding.

4.2.1.5 Verdrinking

Indien er water aanwezig is in de buurt van de kinderopvang, zal dit risico hoger zijn dan wanneer dit niet geval is. Vooral als er uitstapjes worden gemaakt langs het water is het risico relevant. Dit risico kan ook optreden in de warme zomermaanden. In deze maanden kan er gebruik worden gemaakt van een opblaasbadje (Madelief kindercentrum, 2018). De berekening voor het risico op verdrinking is terug te vinden in bijlage 2.

4.2.1.6 Vingers in stopcontact

Kinderen lopen en kruipen vaak op dezelfde hoogte als waar het stopcontact zit (Kinderdagverblijf Pipoo, 2018). Hierdoor kan het risico ontstaan dat een kind zijn of haar vingers in het stopcontact doet, waardoor kinderen een schok of brandwond kunnen krijgen. In bijlage 2 is de berekening terug te vinden voor het risico waarbij een kind zijn of haar vingers in het stopcontact steekt.

4.2.1.7 Hek niet afgesloten

Een kinderopvang is vaak voorzien van hekwerk rondom het gebouw. Dit voorkomt dat kinderen weg kunnen lopen en bijvoorbeeld een drukke weg oplopen. Het risico ontstaat wanneer een hek of poort niet goed is afgesloten, waardoor kinderen van het terrein kunnen lopen (Kinderdagverblijf Joepie!!, 2018). In bijlage 2 is de berekening terug te vinden voor het risico waarbij het hek niet is afgesloten.

4.2.2 Risico's sociale veiligheid

Het volgende thema wat naar voren kwam binnen de geanalyseerde veiligheids- en gezondheidsbeleidsstukken zijn de risico's op het gebied van sociale veiligheid. Met name grensoverschrijdend gedrag en het vierogenprincipe worden hier nader toegelicht. Daarnaast wordt ook het risico op vermissing beschreven.

4.2.2.1 Grensoverschrijdend gedrag

Grensoverschrijdend gedrag kan zich op verschillende manieren uiten. Het kan zowel psychisch, lichamelijk als seksueel zijn. Concrete voorbeelden hiervan kunnen zijn: pesten, uitschelden, fysiek geweld, seksuele toenadering, of seksuele intimidatie (Kinderopvang Totaal, 2013). Het is belangrijk dat voor een kinderopvangorganisatie duidelijk is waar de grens van grensoverschrijdend of ongewenst gedrag ligt. Grensoverschrijdend gedrag door volwassenen of kinderen kan een grote impact hebben op het slachtoffer. Uit de geanalyseerde veiligheids- en gezondheidsstukken komt naar voren dat nagenoeg alle kinderopvangorganisaties actief bezig zijn met dit onderwerp. De berekening voor het risico grensoverschrijdend gedrag is terug te vinden in bijlage 2.

4.2.2.2 Mishandeling

Mishandeling valt bij verschillende veiligheids- en gezondheidsstukken onder het risico grensoverschrijdend gedrag. Uit onderzoek is gebleken dat kinderen in de leeftijd van 0 tot 4 jaar het vaakst slachtoffer zijn van mishandeling (De Monitor, 2017).

De mishandeling van kinderen kan op de kinderopvang zelf gebeuren, maar kinderen kunnen ook thuis mishandeld worden. Hierbij hebben pedagogisch medewerkers de taak om deze signalen op te pakken en verdere stappen te ondernemen. Deze maatregelen zijn terug te vinden in bijlage 5.

De berekening voor het risico op mishandeling is terug te vinden in bijlage 2.

4.2.2.3 Vermissing

Het risico op vermissing is vooral aanwezig bij de haal- en brengmomenten van de kinderen (Kinderdagverblijf De Kei, 2018). Hierbij kunnen vreemde personen zich voordoen als de ouders van een kind en deze meenemen. Daarnaast is er kans op het risico van vermissing bij het buitenspelen en bij uitstapjes met de kinderen (Kinderdagopvang Wonderlief, 2018). De berekening voor het risico op vermissing is terug te vinden in bijlage 2.

4.2.3 Risico's voor de gezondheid

De laatste risico's die naar voren kwamen uit de geanalyseerde veiligheids- en gezondheidsbeleidsstukken zijn de risico's voor de gezondheid van het kind. Persoonlijke hygiëne en goede medische kennis zijn belangrijke factoren om deze risico's binnen de kinderopvang te beperken.

4.2.3.1 Verspreiding van ziektekiemen en het oplopen van infecties

Ziektekiemen kunnen zich heel snel verspreiden binnen een ruimte. Vooral jonge kinderen zijn hier gevoelig voor, aangezien zij nog een verminderde weerstand hebben in verhouding tot de weerstand van een volwassene. Ook medewerkers en ouders van de kinderen lopen het risico op verspreiding van ziektekiemen en het oplopen van infecties (Kinderdagverblijf De Kei, 2018).

Verspreiding van ziektekiemen kan op verschillende manieren gebeuren.

- Door onhygiënisch handelen van het personeel (bijvoorbeeld bij het verschonen);
- Infectie via het water (legionella);
- Verspreiding of infectie via de huid;
- Verspreiding door de lucht.

Zieke kinderen die aanwezig zijn in een kinderopvang kunnen ook zorgen voor een verspreiding van een ziektekiem of de verspreiding van een infectie. In bijlage 2 staat de berekening voor het risico op verspreiding van ziektekiemen en het oplopen van infecties.

4.2.3.2 Voedselhygiëne

Kinderopvangorganisaties bereiden en consumeren eten en drinken. Voor de bereiding van voedsel zijn wettelijke regels vastgesteld waar kinderopvangorganisaties zich aan moeten houden. Ook is er een hygiënecode opgesteld door de Brancheorganisatie Kinderopvang, waarin werkwijzen zijn opgenomen voor de bereiding van voedsel (Madelief kindercentrum, 2018). Als een kinderopvang deze wettelijke regels niet meeneemt in de bereiding van het voedsel, zal het risico op een besmetting of vergiftiging toenemen. Daarnaast zal het risico vergroot worden, wanneer kinderopvangorganisaties geen rekening houden met de allergieën van de kinderen. De berekening voor dit risico is terug te vinden in bijlage 2.

4.2.3.3 Buitenmilieu

Veel kinderopvangorganisaties gaan vaak met de kinderen naar buiten om te spelen of om te wandelen. Met name insecten en dieren kunnen hier voor risico's zorgen (Kinderdagverblijf De Kei, 2018). Ook is er de kans dat kinderen gebeten kunnen worden door teken of insecten. Kinderen kunnen bij verschillende kinderopvangorganisaties ook in contact komen met dieren. Het risico hierbij kan zijn dat een kind gekrabbd of gebeten wordt door het dier.

Daarnaast is er het risico dat kinderen zich kunnen verbranden in de hete zomermaanden als zij buitenspelen. (Madelief kindercentrum, 2018). Voor de risico's die ontstaan als gevolg van het buitenmilieu is een berekening opgesteld, deze is terug te vinden in bijlage 2.

4.2.3.4 Binnenmilieu

Het is van belang dat het binnenklimaat binnen de kinderopvang gezond is, zodat dit geen extra risico's met zich meebrengt. Hieronder wordt kort beschreven welke factoren kunnen zorgen voor een ongezond binnenmilieu (Robbedoes Kindercentrum, 2018).

- Een ruimte is te warm of te koud als gevolg van een verkeerd afgestelde verwarming of airco;
- Er is te weinig mogelijkheid om een ruimte goed te ventileren;
- Een ruimte is benauwd of vochtig;
- Planten en bloemen kunnen voor gezondheidsproblemen zorgen, door bijvoorbeeld een allergie.

Ook de lucht binnen de kinderopvang zal gezond en fris moeten zijn voor de aanwezige kinderen en het personeel. Als laatste kunnen de aanwezigen binnen een kinderopvang hinder ondervinden van hard geluid wat geproduceerd wordt door installaties binnen het gebouw of door factoren van buiten (Ministerie van Infrastructuur en Milieu, 2011).

4.3 Bruto risicomatrixen

De geanalyseerde risico's die binnen deze onderzoeksvraag zijn beschreven, zijn uitgezet in twee risicomatrixen. De eerste risicomatrix laat de bruto risico's zien die aanwezig zijn voor het personeel binnen de kinderopvang. De tweede risicomatrix laat de bruto risico's zien die aanwezig zijn voor de aanwezige kinderen binnen de kinderopvang. De bruto risicomatrixen zijn terug te vinden in bijlage 3.

4.4 Conclusie onderzoeksvraag 1

Om een antwoord te krijgen op deze onderzoeksvraag is er gekeken naar de aanwezige risico's binnen de kinderopvang voor zowel het personeel als voor de kinderen. Geconcludeerd kan worden dat op gebied van arbeidsveiligheid drie grote risico's aanwezig zijn, namelijk: fysieke belasting, werkdruk en werkstress en de aanwezigheid van bacteriën en virussen. Daarnaast zijn grensoverschrijdend gedrag en een onvolledige bedrijfshulpverlening ook risico's die aandacht verdienen.

Voor de aanwezige kinderen binnen de kinderopvang kunnen drie thema's onderscheiden worden waarbinnen risico's aanwezig zijn. Deze thema's zijn fysieke veiligheid, sociale veiligheid en de gezondheid van het kind. Binnen deze drie thema's zijn verschillende risico's te onderscheiden die voortkomen uit de geanalyseerde veiligheids- en gezondheidsbeleidsstukken. Door de risico's voor zowel het personeel als voor de aanwezige kinderen te inventariseren, is er een compleet beeld geschetst van de aanwezige risico's binnen de kinderopvang. De bruto risico's die geïnventariseerd zijn binnen deze onderzoeksvraag zijn grafisch weergegeven in twee risicomatrixen, welke terug te vinden zijn in de bijlagen.

4.5 Onderzoeksvraag 2: Vergelijking van de risico's

Binnen deze onderzoeksvraag zullen de resultaten uit de eerste onderzoeksvraag geëvalueerd worden en met elkaar vergeleken worden. Door dit te doen wordt er inzichtelijk of er risico's zijn die overeenkomsten met elkaar hebben. Daarnaast wordt er ook gekeken waar grote verschillen zitten in risico's voor het personeel en voor de kinderen. De onderzoeksvraag die binnen dit deel van het resultatenhoofdstuk beantwoord zal worden luidt:

'Welke risico's die aanwezig zijn binnen de kinderopvang op gebied van Arboveiligheid en op gebied van veiligheid en gezondheid voor het kind hebben overlap met elkaar?'

4.5.1 Risico's met overeenkomsten

Binnen dit deel van de onderzoeksvraag zal gekeken worden of er risico's zijn die gelden voor zowel het aanwezige personeel, als voor de aanwezige kinderen binnen de kinderopvang. Door dit in beeld te brengen, zal een kinderopvangorganisatie beter in staat zijn om passende maatregelen te treffen tegen een risico wat voor beide groepen relevant is.

Door de overeenkomsten van de risico's te beschrijven kunnen beheersmaatregelen efficiënter ingezet worden en kan een kinderopvang haar middelen, zoals tijd en geld, beter inzetten tegen een reductie van het risico.

4.5.1.1 Bacteriën en virussen

Door intensief contact met de kinderen lopen ouders en medewerkers ook het risico om ziektekiemen te verspreiden of om een infectie op te lopen. Doordat de weerstand van kinderen lager is dan die van een volwassene, is dit risico minder relevant voor een volwassene. Een groep voor wie bacteriën en virussen wel een extra risico vormen zijn zwangere medewerksters. Bepaalde infectieziekten kunnen schadelijk zijn voor de medewerkster en het nog ongeborn kind.

Voor beide groepen is het van belang dat er wordt toegezien op persoonlijke hygiëne. Met name de medewerkers binnen de kinderopvang hebben hier een belangrijke rol in, aangezien deze de kinderen verschoenen, aankleden, voeden en intensief contact hebben met de kinderen. Ook zullen de medewerkers de kinderen moeten wijzen op het belang van persoonlijke hygiëne.

4.5.1.2 Ongewenst gedrag/ grensoverschrijdend gedrag

Onder ongewenst gedrag wordt fysieke, seksuele en psychische overschrijding verstaan. Hieronder zal kort worden beschreven wat deze vormen inhouden (Kinderopvang Totaal, 2013). Bij fysieke overschrijding kan worden gedacht aan mishandeling, wegduwen, slaan of schoppen. Onder seksuele overschrijding kan worden verstaan: seksueel getinte opmerking, ongewenste betasting of aanranding. Bij psychische overschrijding kan worden gedacht aan pesten, bedreigen, uitsluiten of vernederen. Ongewenst gedrag hoeft zich niet alleen voor te doen tussen medewerker en kind, hieronder staan de relaties waartussen ongewenst gedrag kan voorkomen.

- Tussen kinderen onderling;
- Tussen een kind en een medewerker;
- Tussen een medewerker en een ouder;
- Tussen medewerkers onderling.

Ongewenst gedrag binnen de kinderopvang kan in verschillende manieren tot uiting komen en kan tot uiting komen bij verschillende personen. Het is dus van belang dat een kinderopvang regels opstelt waarin de grens van ongewenst gedrag duidelijk wordt beschreven. Door deze grenzen en regels duidelijk te hebben voor de medewerkers, ouders en kinderen weet een kinderopvangorganisatie ook wanneer er verdere stappen ondernomen moeten worden tegen grensoverschrijdend gedrag.

4.5.1.3 Bedrijfs hulpverlening

Het is de taak van een bedrijfs hulpverlener om letsel en schade zoveel mogelijk te voorkomen bij de aanwezigen binnen een bedrijf of organisatie (FCB, 2018). Een goede bedrijfs hulpverlening binnen de kinderopvang is van groot belang voor zowel de medewerkers als voor de aanwezige kinderen. Met name voor de kinderen is het belangrijk dat de medewerkers goed getraind zijn in geval van een calamiteit, aangezien deze groep nog niet zelfredzaam is.

In paragraaf 4.1.5 is beschreven dat uit onderzoek van de inspectie SZW is gebleken dat de zelfredzaamheid van de aanwezigen vaak niet goed ingeschat wordt (Inspectie SZW, 2012). Het is aan de medewerkers van de kinderopvang om een goede inschatting te maken van de zelfredzaamheid binnen de organisatie. Door dit goed in te schatten en door met regelmaat in de praktijk te oefenen, zal een risico wat ontstaat als gevolg van een slechte bedrijfs hulpverlening afnemen.

Indien de BHV- organisatie niet goed geregeld is, kunnen er een aantal risico's ontstaan.

- Een evacuatie verloopt te traag of niet adequaat, waardoor er onnodig slachtoffers vallen;
- Het personeel beschikt over onvoldoende medische kennis;
- Bij de behandeling van wonden worden handelingen niet juist opgevolgd;
- De communicatie ten tijde van een calamiteit verloopt slecht;
- Er zijn geen blusmiddelen en EHBO- materialen aanwezig.

Daarnaast is het belangrijk dat de medewerkers juist kunnen handelen bij de vijf meest relevante fysieke risico's die voor kunnen komen, welke beschreven zijn in paragraaf 4.2.1 en de daar bijhorende subparagrafen.

4.5.1.4 Binnen- en buitenmilieu

De risico's die ontstaan als gevolg van het binnen- en buitenmilieu staan voor een deel in verbinding met het risico op bacteriën en virussen zoals dit beschreven is in paragraaf 4.5.1.1. Met name het contact met dieren of een beet van een insect tijdens uitstapjes vormen een risico op de verspreiding van bacteriën en virussen. Ook ontstaat bij het contact met dieren het risico waarbij bijt-, krab- of snij-incidenten kunnen voorkomen. In paragraaf 4.9.1 zullen de beheersmaatregelen behandeld worden voor deze risico's.

De medewerkers en de kinderen besteden het grootste deel van de dag in het gebouw van de kinderopvang. De blootstelling aan het binnenklimaat is hiermee een grote factor bij dit risico. Met deze hoge blootstelling, is het van belang dat het binnenklimaat geen risico vormt voor de aanwezige personen binnen het gebouw. In paragraaf 4.2.3.4 worden de factoren beschreven die kunnen leiden tot een ongezond binnenklimaat. Met name de luchtkwaliteit en een juiste afstelling van de temperatuur zijn belangrijke factoren die meespelen in de kwaliteit van het binnenklimaat binnen de kinderopvang. Deze factoren zijn met name belangrijk in de zomermaanden, aangezien de temperatuur in deze maanden hoger is dan in de rest van het jaar (Ministerie van Infrastructuur en Milieu, 2011).

4.5.2 Risico's met verschillen

In het vorige deel is gekeken naar de risico's die overeenkomsten met elkaar hebben. Binnen dit deel zal gekeken worden naar de risico's die van elkaar verschillen. Hierdoor wordt inzichtelijk welke risico's alleen gelden voor het personeel en welke risico's alleen gelden voor de aanwezige kinderen binnen de kinderopvang. Door dit inzichtelijk te maken, kan er door een kinderopvangorganisatie een weloverwogen keuze worden gemaakt voor welk risico's zij beheersmaatregelen gaan treffen.

4.5.2.1 Fysieke belasting

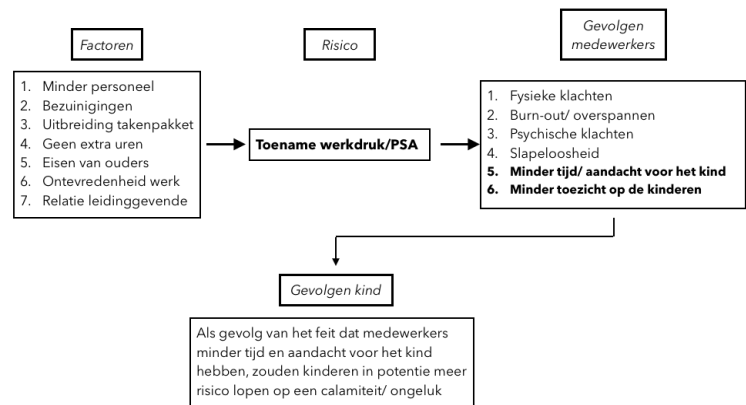
Gezien het feit de pedagogisch medewerkers dagelijks intensief bezig zijn met de kinderen binnen de kinderopvang, is het risico op fysieke belasting op gebied van Arbeidsveiligheid een van de meest

relevante risico's binnen de kinderopvang voor het personeel. Met name het tillen van de kinderen en het werken met een verkeerde ergonomische houding (A-norm) kan leiden tot fysiek ongemak. Ook een verkeerde inrichting van een ruimte of verkeerd afgesteld meubilair (B-norm) kan ervoor zorgen dat een medewerker zich fysiek belast, met als gevolg dat hier klachten door ontstaan. Op gebied van Arboveiligheid is het risico op fysieke belasting niet relevant voor de aanwezige kinderen binnen de kinderopvang. Echter, is fysieke belasting voor de kinderen wel aanwezig in de vorm van spelen en andere bewegingsactiviteiten. Bij deze activiteiten kunnen fysieke risico's ontstaan voor de kinderen zoals deze zijn beschreven in paragraaf 4.2.1 met de daarbij horende subparagrafen.

4.5.2.2 Werkdruk en werkstress

De gevolgen van werkdruk en werkstress zijn met name van toepassing voor het aanwezige personeel binnen de kinderopvang. De factoren die benoemd zijn in paragraaf 4.1.2 geven aan dat er verschillende oorzaken kunnen zijn voor de ervaren werkdruk. Met name het feit dat er meer werkzaamheden uitgevoerd moeten worden in een kleiner tijdsbestek draagt bij aan een verhoging van de werkdruk. Als gevolg van een toename van de werkdruk kunnen er fysieke en psychische klachten ontstaan bij de medewerkers. Ook hebben zij minder tijd om in contact te zijn met het kind.

Het feit dat er door de toename van werkzaamheden minder contact is met het kind binnen de kinderopvang, maakt de toename van werkdruk wellicht een potentieel risico voor de aanwezige kinderen. In de afbeelding hiernaast wordt een overzicht geschetst van de oorzaken en gevolgen van werkdruk, waarbij ook wordt gekeken of dit risico van invloed kan zijn op de risico's die een kind in potentie kan lopen.

Figuur 5: Overzicht gevolgen werkdruk

Tijdens het interview met Mirjam Abbink kwam ook naar voren dat medewerkers soms niet altijd toezicht kunnen houden op de aanwezige kinderen in de kinderopvang, aangezien sommige groepen tijdens een vakantieperiode worden samengevoegd. De risico's die de kinderen hierdoor lopen zijn volgens de locatiemanager wel te accepteren.

4.5.2.3 PSA: Psychosociale arbeidsbelasting

Onder psychosociale arbeidsbelasting worden termen verzameld voor arbeidsrisico's als gevolg van werkdruk. De inspectie SZW laat in verschillende inspectierapporten zien dat PSA een van de belangrijkste risico's is waar de focus op ligt.

Het doel van de inspectie is ook om de PSA binnen de sector Zorg en Welzijn terug te dringen (Inspectie SZW, 2016). Dit risico is binnen de kinderopvang alleen relevant voor het personeel. Het personeel ondervindt namelijk de gevolgen van een te hoge werkdruk en dit kan zich uitdrukken in PSA. Indien een kinderopvang maatregelen gaat treffen om de PSA terug te dringen, dan zullen deze maatregelen voornamelijk van belang zijn voor het aanwezige personeel binnen de kinderopvang.

4.5.2.4 Voedselhygiëne

Bij de bereiding van het voedsel voor de kinderen is het belangrijk dat de regels omtrent de voedselhygiëne in acht worden genomen. Door deze wettelijke regels toe te passen, zullen de kinderen geen onnodig risico lopen op besmetting of vergiftiging. Ook de allergieën van de kinderen zullen in acht moeten worden genomen bij de bereiding van het voedsel. Omdat het voedsel binnen de kinderopvang voornamelijk wordt klaargemaakt voor de kinderen, is dit risico alleen van toepassing voor de aanwezige kinderen binnen de kinderopvang.

4.5.2.5 Vermissing

Het laatste risico wat beschreven zal gaan worden binnen deze onderzoeksvraag is het risico op vermissing van een kind. Dit risico is voornamelijk aanwezig bij de haal- en brengmomenten van de kinderen en bij uitstapjes die gedaan worden samen met de kinderen. Indien er onvoldoende toezicht en controle is op de aanwezige kinderen tijdens het buitenspelen of tijdens uitstapjes, kan het risico op vermissing groter worden. Het risico op vermissing is alleen relevant voor de aanwezige kinderen binnen de kinderopvang en het is de taak van de pedagogisch medewerkers om hier, in geval van een vermissing, adequaat op te reageren.

4.6 Conclusie onderzoeksvraag 2

Binnen de tweede onderzoeksvraag is er gekeken naar de risico's uit de eerste onderzoeksvraag en zijn er verschillen en overeenkomsten gezocht in de risico's. Hierbij is gekeken of de risico's die in eerste instantie alleen aanwezig zijn voor het personeel of voor de kinderen, ook van invloed zijn op de andere doelgroep.

Geconcludeerd kan worden dat een groot deel van de risico's die aanwezig zijn binnen de kinderopvang gelden voor zowel het personeel als voor de aanwezige kinderen. Daarnaast zijn er een aantal risico's die geen overeenkomsten hebben met beide groepen binnen de kinderopvang. Deze risico's zijn slechts aanwezig voor één bepaalde groep. Door dit inzichtelijk te hebben gemaakt, zal een kinderopvangorganisatie effectiever beheersmaatregelen in kunnen zetten, waardoor een risico voor zowel het personeel als voor het kind gereduceerd wordt. De beheersmaatregelen worden verder beschreven in onderzoeksvraag 4.

4.7 Onderzoeksvraag 3: Gehanteerde criteria voor de risico's binnen de kinderopvang

Binnen de derde onderzoeksvraag wordt er gekeken naar de criteria die gehanteerd worden door de GGD tijdens een inspectie van een kinderopvang. Deze criteria zijn inzichtelijk gemaakt aan de hand van de door de GGD beschikbaar gestelde informatie en door de resultaten uit het interview met mevr. Abbink.

De onderzoeksvraag binnen dit deel van het resultatenhoofdstuk luidt:

‘Welke criteria worden gehanteerd bij de beoordeling van de risico's binnen de kinderopvang?’

4.7.1 Welke criteria worden gehanteerd tijdens de inspectie van een kinderopvang?

Binnen dit deel zal worden gekeken naar de criteria die gehanteerd worden door de inspectie SZW en de GGD. Frank Beijl, projectleider IKK, geeft aan dat het een uitdaging is voor de inspecties om de uitwerking van de wet IKK te controleren (Kinderopvang Totaal, 2018). Dit heeft te maken met het feit dat de wet IKK pas vanaf 1 januari is ingegaan, waardoor er nog weinig praktijkvoorbeelden zijn voor de inspecties. In de loop der jaren zullen er meerdere praktijkvoorbeelden en knelpunten zichtbaar worden, waardoor inspecties de criteria beter kunnen afstellen.

De kinderopvang valt onder de sector Zorg en Welzijn. De inspectie SZW ziet toe op de volgende risico's binnen deze sector (Inspectie SZW, 2018):

- Psychosociale arbeidsbelasting (PSA) als gevolg van werkdruk;
- Fysieke Belasting.

Het doel van de inspectie SZW is om deze twee risico's terug te dringen via een meerjarenplan. In dit meerjarenplan wordt de focus gelegd op deze twee risico's en zal de inspectie organisaties ondersteunen bij het beheersbaar houden van deze risico's.

Gemeenten zijn verantwoordelijk voor het toezicht op de kinderopvang en deze hebben dit uitbesteed aan de GGD. Kinderopvangorganisaties zijn verplicht om een veilige en gezonde omgeving te creëren voor de aanwezige kinderen. De inspecteur van de GGD controleert dit (GGD Twente, 2018). Tijdens een inspectie controleert de inspecteur of de kinderopvang voldoet aan een aantal criteria. Deze criteria zijn ook bekend bij de kinderopvangorganisaties.

Hieronder zullen de landelijke criteria beschreven worden, welke een toezichthouder meeneemt in het oordeel (GGD Twente, 2018).

- De inrichting en het gebruik van alle ruimtes waarin de kinderen kunnen komen worden geïnspecteerd;
- De ruimtes binnen de kinderopvang worden gecontroleerd op veiligheid en hygiëne;
- Er wordt geobserveerd hoe er met de kinderen om wordt gegaan op basis van het pedagogisch beleidsplan;
- Er worden gesprekken gevoerd met de pedagogisch medewerkers om de werkwijze te bespreken;
- De beroepskracht- kindratio wordt ook door de inspecteur getoetst. Hierbij wordt er gekeken of de verhouding tussen het aantal pedagogisch medewerkers en de kinderen in balans is (Ondernemersplein.nl, 2018);
- Er worden gesprekken gevoerd met de locatiemanager over de werkwijze van de kinderopvang;
- Ook wordt er schriftelijk of persoonlijk contact onderhouden met de oudercommissie.

Deze criteria zijn uitgewerkt in de opgestelde checklist, onder het onderwerp inspecties. De checklist is terug te vinden in bijlage 9.

Ook controleert de inspecteur of alle beroepskrachten beschikken over een Verklaring Omtrent het Gedrag (VOG). Met het VOG laten medewerkers zien dat het gedrag geen probleem oplevert voor het invullen van een taak of functie. Mirjam Abbink gaf aan dat de GGD hier steeds strenger op controleert.

Daarnaast kijkt de inspecteur of de juiste preventiemaatregelen getroffen zijn om een veilige omgeving te creëren voor de aanwezige personen. Mirjam Abbink gaf in het interview aan dat de GGD steeds meer de dialoog aangaat met de pedagogisch medewerkers en met de locatiemanager om een goed beeld te krijgen van de praktische uitwerking van bijvoorbeeld het veiligheids- en gezondheidsbeleid of het pedagogisch beleidsplan.

Na afloop van het toezichtmoment wordt er door de inspecteur een rapport opgesteld. In dit rapport wordt aangegeven of een kinderopvang voldoet aan alle criteria, of dat er nog criteria zijn waar een kinderopvang aan moet werken. Normaliter zal een GGD- inspecteur een kinderopvanglocatie een keer per jaar bezoeken. Mocht een kinderopvanglocatie slecht scoren, of niet voldoen aan de meeste criteria, dan zal een inspecteur een locatie vaker inspecteren (Ondernemersplein.nl, 2018).

4.8 Conclusie onderzoeksvraag 3

De inspectie van de kinderopvanglocaties wordt in opdracht van gemeenten uitgevoerd door de GGD. Bij het toezichtmoment toets de inspecteur van de GGD aan een aantal criteria waar de kinderopvang aan moet voldoen. Een van de belangrijkste onderdelen van de inspectie is het gesprek met de pedagogisch medewerkers en de locatiemanager. Ook wordt er gekeken of de juiste maatregelen getroffen zijn door een kinderopvang om zo een veilige omgeving te creëren voor de kinderen. Na afloop van de inspectie wordt er door de inspecteur een rapport opgesteld, waarin wordt toegelicht aan welke criteria de kinderopvang voldoet, of juist extra aandacht voor moet hebben.

4.9 Onderzoeksvraag 4: Beheersmaatregelen binnen de kinderopvang

Binnen deze onderzoeksvraag worden de beheersmaatregelen beschreven die kinderopvangorganisaties kunnen nemen, om zo de risico's binnen de kinderopvang te reduceren. Hierbij wordt ook gekeken of er op voorhand risico's zijn die door een kinderopvangorganisatie acceptabel zijn. Ook wordt er beschreven waarom bepaalde risico's op voorhand geaccepteerd worden. De Arbocatalogus en de veiligheids- en gezondheidsbeleidsstukken van de kinderopvang zijn gebruikt om een beeld te krijgen van de beheersmaatregelen die genomen kunnen worden. De onderzoeksvraag binnen dit deel van het resultatenhoofdstuk luidt:

'Welke beheersmaatregelen kunnen er genomen worden voor de aanwezige risico's binnen de kinderopvang zodat deze risico's acceptabel worden?'

4.9.1 Getroffen beheersmaatregelen binnen de kinderopvang

In paragraaf 4.1 en 4.2 zijn de risico's beschreven die aanwezig zijn voor het personeel en voor de kinderen binnen de kinderopvang. Binnen deze paragraaf zullen de beheersmaatregelen beschreven worden die genomen kunnen worden door kinderopvangorganisaties. De beschreven beheersmaatregelen komen uit de Arbocatalogus van de kinderopvang (FCB) en uit de geanalyseerde veiligheids- en gezondheidsbeleidsstukken. De beheersmaatregelen zijn per risico overzichtelijk weergegeven in een tabel. De tabel met beheersmaatregelen is terug te vinden in bijlage 5. In deze tabel is ook een kolom meegenomen waarbij wordt aangegeven of het risico, na het nemen van beheersmaatregelen, binnen de risk appetite valt.

Zoals in bijlage 4 te zien is, wordt er verwacht dat een aantal risico's, die na het nemen van beheersmaatregelen, nog buiten de risk appetite te vallen. Deze risico's zijn voor het personeel fysieke belasting, werkdruk en werkstress. Voor de kinderen binnen de kinderopvang wordt verwacht dat het risico op mishandeling buiten de risk appetite valt. Ook is er te verwachten dat, na het nemen van beheersmaatregelen, de meeste aanwezige risico's binnen de risk appetite vallen. Of deze verhoudingen in de praktijk ook daadwerkelijk het geval is, zal moeten blijken door inspecties en observaties. Hierdoor zal het beeld van het netto-netto risico zich gaan vormen.

4.9.2 Waarom worden kleinere risico's binnen de kinderopvang geaccepteerd?

Nu inzichtelijk is gemaakt welke beheersmaatregelen er binnen de kinderopvang genomen zijn om de risico's te reduceren, zal er nu gekeken worden naar de risico's die op voorhand door de kinderopvang geaccepteerd worden. Over het algemeen gaat het hierbij om wat kleinere risico's. Er zijn een aantal redenen op te noemen waarom kleinere risico's binnen de kinderopvang geaccepteerd worden en dus binnen de risk appetite vallen. Op de site van VeiligheidNL worden er een aantal voordelen opgenoemd voor het accepteren van kleinere risico's. De voordelen zullen hieronder beschreven worden (VeiligheidNL, 2018). Deze redenen komen ook naar voren in de geanalyseerde veiligheids- en gezondheidsstukken. Mirjam Abbink onderschreef deze voordelen ook tijdens het interview.

Ervaren risicovolle situaties: Door kinderen te laten omgaan met risicovolle situaties ontwikkelen zij risicocompetenties. Hierdoor leren zij om risico's in te schatten en ontwikkelen zij cognitieve vaardigheden. Met deze ontwikkeling zullen kinderen beter in staat zijn om een goede afweging te maken indien het risico zich weer eens voordoet.

Effectief leren: Doordat kinderen omgaan met risico's en doordat zij risico's tegenkomen tijdens het spelen, zullen zij door eerdere ervaringen het risico beter kunnen inschatten. Een bijkomstigheid hierin is dat kinderen meer zelfvertrouwen en zelfredzaamheid ontwikkelen. Hierdoor zal een kind eerder een uitdaging aangaan en zal het doorzettingsvermogen van de kinderen toenemen.

Fysieke en mentale gezondheid: Risicovol spelen heeft een positieve invloed op de fysieke gezondheid van de kinderen. Ook leren zij door middel van risicovol spelen om sociale vaardigheden te ontwikkelen. Op mentaal vlak zullen de kinderen ook beter in staat zijn om ruzies op te lossen en om emoties te herkennen van andere kinderen.

Ontwikkelen motorische vaardigheden: Veel bewegen tijdens het risicovol spelen is van essentieel belang voor de ontwikkeling van de motorische vaardigheden. Door slingeren, klimmen, hangen of glijden zullen motorische vaardigheden verder tot ontwikkeling komen. Hieronder vallen de ontwikkeling van de balans, de coördinatie en het lichaamsbewustzijn. Ook is er uit onderzoek gebleken dat als kinderen risico's vermijden tijdens bijvoorbeeld het spelen, ze zich vaker ongemakkelijk voelen in hun eigen lichaam, een slechte lichaamsbalans hebben en bewegingsangst hebben (VeiligheidNL, 2018).

4.9.3 Welke risico's worden geaccepteerd binnen de kinderopvang?

Kinderen wordt geleerd om op spelenderwijs kennis te maken met de aanwezige risico's binnen een kinderopvang. Daarnaast kunnen kinderen in aanraking komen met risico's als zij werken met speelgoed of gereedschap (Kinderdagverblijf De Pettenflat aan Zee, 2018).

Bij de risico's die ontstaan tijdens het spelen of bewegen kan worden gedacht aan de volgende risico's (Kinderkamer Vuren, 2018).

- Verwondingen door buiten te spelen (een blauw oog of een tand door de lip);
- Stoeien met de pedagogisch medewerker of met andere kinderen;
- Splinters;
- Een kind stoot zich tegen de verwarming.

De meeste risico's die geaccepteerd worden binnen de kinderopvang, zijn risico's waarbij de gevolgen niet heel groot zijn (Kinderdagverblijf De Pettenflat aan Zee, 2018). Vaak zijn er ook een aantal factoren die meespelen die bepalen of een klein risico geaccepteerd wordt of niet. Hieronder worden de factoren opgesomd.

- De situatie waarin zich het voorval voordoet;
- De duur van de situatie;
- De leeftijd van het kind;
- De oorzaak van het risico.

Ook wordt er bij het accepteren van een risico gekeken naar het individu. Zo zal een risico bij het ene kind wel acceptabel zijn, maar zal hetzelfde risico bij een ander kind leiden tot een te groot risico. Door afspraken te maken met de kinderen binnen de kinderopvang, zullen zij bewuster worden van de aanwezige risico's. De afspraken worden gemaakt met betrekking op het gebruik van de ruimte of de speelplaats, op het gebied van hygiëne en op het gebruik van speelgoed en gereedschap (Mini Stek, 2018). Door deze risicobewustwording te creëren bij de kinderen, zullen zij beter in staat zijn om in de toekomst risico's in te schatten en leren zij een bepaalde vorm van zelfstandigheid te ontwikkelen. Het zal dus per kinderopvanglocatie verschillen welke risico's wel of niet geaccepteerd worden. De pedagogisch medewerkers zullen per situatie en per kind moeten inschatten of de risico's die zij lopen acceptabel zijn en of de gevolgen van het risico beheersbaar zijn.

4.10 Conclusie onderzoeksvraag 4

Binnen deze onderzoeksvraag is gekeken naar de beheersmaatregelen die genomen kunnen worden binnen de kinderopvang. Door deze beheersmaatregelen in kaart te brengen, is er gekeken of deze maatregelen leiden tot een reductie van de aanwezige risico's binnen de kinderopvang. Geconcludeerd kan worden dat in theorie de beheersmaatregelen voor het merendeel van de aanwezige risico's heeft geleid tot een reductie van de risico's, waardoor deze binnen de te

verwachten risk appetite vallen. Wel zijn er een aantal risico's die nog buiten de risk appetite vallen, een kinderopvang zal hiervoor dus meer aandacht moeten hebben. Door in de praktijk te controleren of de beheersmaatregelen daadwerkelijk leiden tot een risicoreductie, zal blijken of de risico's binnen de risk appetite vallen.

Kleinere risico's worden door een kinderopvangorganisatie geaccepteerd omdat deze een positieve bijdrage zullen leveren aan de fysieke en mentale ontwikkeling van de kinderen. De risico's die geaccepteerd worden zijn in de meeste gevallen risico's met kleine gevolgen voor het kind. Hierbij kan het bijvoorbeeld gaan om een kleine verwonding of schrikervaring. Wel is het van belang dat de medewerkers van de kinderopvangorganisaties duidelijke afspraken maken met de kinderen op het gebied van de aanwezige risico's. Ook zal per individu bekeken moeten worden welke risico's geaccepteerd worden en welke niet.

4.11 Onderzoeksvraag 5: Risico's inzichtelijk maken met behulp van de software van Go2Sure

Binnen de laatste onderzoeksvraag wordt er gekeken naar de wijze waarop de software van Go2Sure en de opgestelde checklist kunnen bijdragen aan het inzichtelijk maken van risico's en beheersmaatregelen binnen de kinderopvang. Hierbij wordt gebruikt gemaakt van de beschikbare kennis en informatie vanuit Go2Sure. De onderzoeksvraag binnen dit deel van het onderzoek luidt:

'Op welke wijze maakt de software van Go2Sure risico's en effecten van beheersmaatregelen inzichtelijk?'

4.11.1 Hoe ziet de software van Go2Sure eruit?

De software van Go2sure is erop gericht dat bedrijven en organisaties de software kunnen gebruiken om actief bezig te gaan met risicomanagement. De software van Go2Sure (1BSure) wordt binnen verschillende sectoren ingezet. Op gebied van Arboveiligheid wordt de software ingezet om de Arborisico's binnen een organisatie in kaart te brengen. Binnen de software is ook een plan van aanpak aanwezig waarmee in een oogopslag inzichtelijk wordt welke maatregelen zijn getroffen om Arborisico's te verminderen. Op het gebied van bouwtoezicht wordt de software ook ingezet. Toezichthouders en inspecteurs kunnen bouwwerken ter plaatse controleren. Met behulp van digitale bouwtekeningen kunnen inspecteurs aantonen op welke specifieke locaties toezicht is gehouden.

Binnen de software kan een checklist worden opgebouwd over ieder gewenst thema of onderwerp. Een bedrijf of organisatie kan deze checklist zelf aanleveren, of kan ervoor kiezen om een bestaande checklist te gebruiken. De checklists worden binnen de software klaargezet in zogenoemde dossiers. Binnen dit dossier kan een gebruiker werken vanuit verschillende checklists. Op elk gewenst moment kan een inspecteur of toezichthouder een checklist invullen. In bijlage 6 is een overzicht gegeven van het toezichtscherm wat een inspecteur ziet wanneer een checklist geopend wordt. Hierin worden ook de verschillende functionaliteiten beschreven.

Na afloop van een inspectie biedt de software de mogelijkheid om een rapportage te generen van de ingevoerde data. Met deze rapportage wordt overzichtelijk weergegeven welke antwoorden er zijn gegeven bij de vragen en zijn relevante documenten en foto's toegevoegd in de bijlage. Deze rapportage kan uiteindelijk dienen als bewijsstuk dat een bepaalde inspectie uitgevoerd is, of kan dienen als input voor het inzichtelijk maken van de aanwezige risico's binnen een organisatie.

4.11.2 Op welke wijze kunnen de risico's inzichtelijk worden gemaakt voor de kinderopvang?

Met de uiteindelijke rapportage wordt een overzicht gegeven van alle ingevoerde data, uitgezette opdrachten en relevante foto's en documenten. Voor een kinderopvangorganisatie zal de software op een dergelijke manier ingezet kunnen worden.

Binnen dit rapport is onderzoek gedaan naar de meest relevante risico's binnen de kinderopvang voor zowel de medewerkers, als voor de kinderen. Daarnaast is onderzocht welke beheersmaatregelen genomen kunnen worden en aan welke criteria de GGD toetst tijdens een inspectie. Deze onderwerpen zijn vertaald in een checklist. Binnen deze checklist worden alle relevante risico's uitgevraagd en is er ook de mogelijkheid om overige risico's te beschrijven. Elk risico(thema) is een onderwerp binnen deze checklist.

Daarnaast wordt er in de checklist actief gevraagd naar de beheersmaatregelen die genomen zijn om de risico's te reduceren. Verder wordt er binnen de checklist gevraagd naar de aanwezige protocollen en beleidsstukken. Het laatste onderwerp binnen de checklist is het onderwerp

‘inspecties’. Binnen dit onderwerp worden de gehanteerde criteria van de GGD uitgevraagd, hiermee wordt inzichtelijk of een kinderopvangorganisatie voldoet aan de gehanteerde criteria van de GGD. De opzet van de ontwikkelde checklist is terug te vinden in bijlage 9.

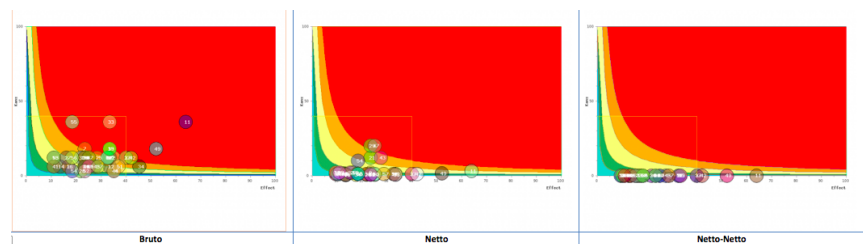
Door medewerkers actief bezig te laten zijn met deze checklist, zal de risicobewustwording onder de medewerkers vergroot worden. Zij zullen zich hierdoor meer bewust worden van de aanwezige risico's en zullen samen na moeten denken over effectieve beheersmaatregelen om de aanwezige risico's te reduceren. Door na afloop een rapportage te generen van de ingevoerde data, wordt er voor een inspecteur of voor een kinderopvanglocatie overzichtelijk weergegeven:

- Welke risico's relevant zijn voor de betreffende opvang;
- Welke beheersmaatregelen genomen zijn;
- Welke beheersmaatregelen nog genomen moeten worden;
- Of de kinderopvanglocatie voldoet aan de gehanteerde criteria.

Door als kinderopvangorganisatie actief in te zetten op de bewustwording, het inzichtelijk maken van de risico's en door de dialoog aan te gaan met het personeel en de inspecteur, zal er meer draagvlak en bewustwording gecreëerd worden binnen de kinderopvangorganisatie. Hierdoor zal ook een van de doelen van het vernieuwde veiligheids- en gezondheidsbeleid behaald worden, namelijk de risicobewustwording vergroten binnen de kinderopvang.

4.11.3 Op welke wijze worden de effecten van beheersmaatregelen inzichtelijk gemaakt?

Nadat er een inspectieronde is gelopen en alle data verzameld is, wordt deze data overzichtelijk weergegeven in een rapportage. Een van de onderdelen die mee genomen wordt in de rapportage is het risicomanagement. Binnen dit onderdeel van de rapportage wordt weergegeven hoe de risico's scoren op de risicomatrix. Hierdoor wordt inzichtelijk voor een kinderopvang waar de grootste risico's zitten en waarvoor dus beheersmaatregelen gewenst zijn. In figuur 6 is weergegeven hoe de risicomatrixen in de rapportage eruitzien.

Figuur 6: risicomatrixen rapportage

In de rapportage is terug te lezen hoe de risico's zich verhouden in theorie (bruto- risico), hoe de risico's zich verhouden na het nemen van beheersmaatregelen (netto- risico) en hoe de risico's zich verhouden in de praktijk (netto-netto- risico). In de matrix zijn de risico's vertaald naar cirkels met een cijfer erin. Onder de risicomatrix staat een lijst met alle risico's en het daarbij horende cijfer. Door deze verschillende risicomatrixen is het voor een kinderopvangorganisatie inzichtelijk hoe de risico's gereduceerd worden nadat er beheersmaatregelen voor getroffen zijn. Daarnaast geeft het netto-netto- risico inzicht in het effect van de beheersmaatregelen en de reductie van het aanwezige risico in de praktijk.

Kinderopvangorganisaties kunnen ook zelf bezig gaan met de invulling van de risicomatrixen. Binnen de software is er de mogelijkheid om voor elke organisatie en elke checklist een risicomatrix op te stellen. Hierbij wordt de risicomatrix opgesteld voor zowel het bruto- risico, als voor het netto- risico. Deze twee matrixen worden dus voorafgaand aan een inspectie ingevuld. Bij de invulling van de risicomatrix kunnen er verschillende effecten gemeten worden voor een bepaald risico. Effecten die gemeten kunnen worden zijn bijvoorbeeld letsel, schade aan het gebouw, gezondheid of milieu. Een organisatie kan ook zelf effecten toevoegen. Vervolgens worden er door middel van de Fine & Kinney methode waarden gegeven aan de risico's aan de hand van de effecten. Zo kan het bijvoorbeeld zijn

dat het risico op mishandeling laag scoort op het effect milieu, maar dat het effect letsel hoog zal scoren binnen dit risico. Aan de hand van de ingevoerde waarden, berekent het systeem waar het risico zich zal verhouden op de risicomatrix. Dit wordt na de berekening ook grafisch weergegeven binnen het systeem en deze matrixen worden, zoals eerder benoemd, ook meegenomen in de rapportage.

4.12 Conclusie onderzoeksvraag 5

In het laatste deel van het resultatenhoofdstuk is gekeken naar de software van Go2Sure en hoe de software kan bijdragen aan het inzichtelijk maken van de risico's en de beheersmaatregelen binnen de kinderopvang. De software kan voor verschillende bedrijven en organisaties uitkomst bieden in het uitvoeren van inspecties en het inventariseren van risico's. Door middel van het invullen van een checklist via de laptop, computer of tablet wordt inzichtelijk gemaakt waar knelpunten en risico's zitten binnen een bedrijf of organisatie. Met de uiteindelijke rapportage wordt een overzicht gegeven van alle data die ingevoerd is tijdens een inspectie. Ook wordt er door middel van verschillende opgestelde risicomatrixen inzichtelijk welke risico's hoog zullen scoren. Door ook beheersmaatregelen mee te nemen in de risicomatrixen, wordt er inzichtelijk gemaakt in hoeverre de beheersmaatregelen leiden tot een reductie van het betreffende risico.

De software kan kinderopvangorganisaties ondersteunen in het risicomanagementproces door middel van een nieuwe checklist die specifiek is opgesteld voor de risico's die aanwezig zijn binnen de kinderopvang. Met deze checklist worden zowel kinderopvangorganisaties als de inspectie GGD in staat gesteld om een controle uit te voeren aan de hand van de nieuwe checklist. In deze checklist worden alle risico's, beheersmaatregelen en gehanteerde criteria binnen de kinderopvang uitgevraagd en wordt er relevante informatie aan de vragen toegevoegd, om zo te komen tot een juiste beantwoording van de vragen.

5. Conclusies en aanbevelingen

Tijdens dit afstudeeronderzoek is er onderzocht op welke wijze de software van Go2Sure kan bijdragen aan het inzichtelijk maken van de risico's en de effecten van de beheersmaatregelen binnen de kinderopvang. Binnen het laatste deel van het onderzoek zullen er conclusies worden getrokken en zullen er aanbevelingen gedaan worden.

5.1 Conclusie

Binnen dit afstudeeronderzoek zijn de risico's, beheersmaatregelen en gehanteerde criteria binnen de kinderopvang onderzocht. Door deze onderdelen in kaart te brengen, is er gekeken op welke wijze de software van Go2Sure een bijdrage kan leveren aan het inzichtelijk maken van de hierboven genoemde onderwerpen. Middels de ontwikkelde checklist, welke via de software van Go2Sure beschikbaar wordt gesteld, levert de software deze bijdrage. Binnen deze checklist worden alle risico's behandeld, wordt er gevraagd naar de genomen beheersmaatregelen en wordt er getoetst aan de criteria die gehanteerd worden tijdens een inspectiemoment van de GGD. Op deze wijze draagt de software van Go2Sure bij aan het inzichtelijk maken van de geaccepteerde, aanwezige risico's binnen de kinderopvang. Daarnaast wordt het effect van de genomen beheersmaatregelen in kaart gebracht.

Vanuit het resultatenhoofdstuk kunnen er een aantal conclusies worden getrokken. Uit het onderzoek is gebleken dat er voor het personeel drie risico's prominent naar voren komen:

- Fysieke belasting;
- Werkdruk/werkstress;
- De aanwezigheid van bacteriën en virussen.

Voor de kinderen zijn er drie thema's met verschillende risico's te onderscheiden:

- Risico's op gebied van fysieke veiligheid;
- Risico's op gebied van sociale veiligheid;
- Risico's op gebied van de gezondheid.

Verder kan er geconcludeerd worden dat het merendeel van de risico's die aanwezig zijn binnen de kinderopvang gelden voor zowel het personeel als voor de kinderen. Doordat voor kinderopvangorganisaties inzichtelijk is gemaakt welke risico's voor beide groepen aanwezig zijn, worden zij in staat gesteld om beheersmaatregelen effectiever in te zetten.

Uit het onderzoek blijkt bovendien dat kinderopvangorganisaties voor alle beschreven risico's die voortkomen uit het veiligheids- en gezondheidsbeleid standaard beheersmaatregelen hebben beschreven. Door middel van deze beheersmaatregelen kunnen de grote risico's voldoende worden afgedekt, zodat deze niet leiden tot ernstige gevolgen. Voor kleinere risico's worden niet altijd beheersmaatregelen getroffen. Dit heeft te maken met het feit dat het ervaren van kleinere risico's goed kan zijn voor de ontwikkeling van het kind.

De GGD is in opdracht van gemeenten verantwoordelijk voor het toezicht op de kinderopvangorganisaties. Voor dit toezicht hanteert de GGD een aantal criteria, welke getoetst worden tijdens een inspectie. Ook worden er verschillende gesprekken gevoerd met de locatiemanager en de pedagogisch medewerkers, om zo een beeld te krijgen hoe de beleidsstukken en protocollen in de praktijk zijn uitgewerkt.

5.2 Discussie en aanbevelingen

Voorafgaand aan het onderzoek is in mijn plan van aanpak beschreven dat ik meerdere interviews zal afnemen om te komen tot betrouwbare resultaten. Terugkijkend op deze onderzoeksmethode is gebleken dat veel partijen en organisaties geen tijd en interesse hadden in een interview. Hierdoor heb ik slechts één interview af kunnen nemen. Bij een volgend onderzoek zullen interviewkandidaten eerder aangeschreven moeten worden, zodat er meer tijd is om meerdere kandidaten te interviewen. Ook is voor de berekening van de risico's slechts één methode gebruikt, namelijk de Fine & Kinney methode. Er zijn meerdere mogelijkheden om te komen tot een risicobeoordeling, deze zouden in een ander onderzoek ook toegepast kunnen worden. Door een andere risicobeoordeling te gebruiken bestaat de kans dat deze de resultaten van het vervolgonderzoek beïnvloed.

Daarnaast was ik voor mijn derde onderzoeksvraag van plan om een interview af te nemen met een medewerker van de GGD. De GGD gaf aan hier geen tijd voor te hebben en zij zouden mij verder helpen door de vragen per mail te beantwoorden. Hier is, ondanks meerdere herinneringen van mijn kant, geen gehoor aan gegeven. Hierdoor heb ik slechts gebruik kunnen maken van de beschikbare informatie die de GGD op haar site heeft staan. Indien ik wel een interview had kunnen afnemen, zou de betrouwbaarheid van de derde onderzoeksvraag groter zijn geweest.

Na deze kritische beschouwing zijn er een aantal aanbevelingen te doen. Met deze aanbevelingen wordt er ingezet op een verdere ontwikkeling en implementatie van de checklist binnen de kinderopvangbranche. De aanbevelingen zal ik hieronder verder toelichten.

Verdere ontwikkeling checklist

Tijdens mijn afstudeertraject heb ik door middel van de inventarisatie van de aanwezige risico's, genomen beheersmaatregelen en de geldende criteria een goed beeld verkregen van het risicomanagement binnen de kinderopvang. Hierbij is er een checklist opgesteld, waarin deze aspecten worden uitgevraagd.

Het is goed te vermelden dat deze checklist nog volop in ontwikkeling is. Door in gesprek te gaan met de GGD en andere betrokken partijen, zal de checklist verder ontwikkeld moeten worden. Ook is het van belang om de ontwikkelingen binnen de branche en de GGD in de gaten te houden. Daarnaast zal de Arbocatalogus een belangrijke informatiebron zijn bij de verdere ontwikkeling van de checklist.

Marktonderzoek

Naast dat de checklist verder wordt ontwikkeld, is het ook van belang dat er wordt gekeken naar de marktvraag, de vraag die er is vanuit de kinderopvangorganisaties zelf. Wat hierin wel belangrijk is om mee te nemen is het feit dat er weinig financiële bestedingsruimte is binnen de kinderopvangbranche. Hierbij is mijn aanbeveling dat de checklist tegen lage kosten wordt aangeboden aan de kinderopvangorganisaties. Daarnaast is er de mogelijkheid om de checklist aan te bieden aan de GGD. Deze zouden de checklist in kunnen zetten tijdens inspectiemomenten.

In gesprek met de GGD en kinderopvangorganisaties

Door het gesprek aan te gaan met de GGD kan er gekeken worden naar een verdere ontwikkeling van de opgestelde checklist. Zo zal ook helder worden in welke vorm de GGD de software van Go2Sure in gebruik kan nemen tijdens de inspecties. Ook met kinderopvangorganisaties kan het gesprek aangegaan worden over een verdere ontwikkeling van de checklist. Hierbij kan worden gekeken hoe de checklist binnen de organisatie gebruikt kan worden en of er nog aanvullende onderwerpen aan de checklist toegevoegd moeten worden.

Implementatie en begeleiding

Indien de GGD en/of de kinderopvangorganisaties ervoor zullen kiezen om aan de slag te gaan met de software van Go2Sure, is het van belang dat deze partijen goed begeleid zullen worden tijdens de implementatiefase. De software met bijbehorende checklist is nieuw voor de partijen en het is belangrijk dat zij de software stap voor stap zullen doorlopen, zodat zij aan het eind van de implementatie zelfstandig kunnen werken met de software. Hiervoor zal begeleiding nodig zijn vanuit Go2Sure en zal er een handleiding beschikbaar gesteld moeten worden voor de betrokken partijen. Door met enige regelmaat afspraken in te plannen en door constant te reflecteren op het werkproces, zullen de lijnen kort blijven, waardoor de betrokken partijen ook minder snel zullen afhaken.

Prioritering beheersmaatregelen

Binnen het onderzoek zijn verschillende beheersmaatregelen beschreven voor de aanwezige risico's. Hierbij is het financiële aspect buiten beschouwing gelaten. In een vervolgonderzoek zal er gekeken kunnen worden, met behulp van een kosten-batenanalyse, welke beheersmaatregelen leiden tot de grootste reductie en waarbij de kosten zo laag mogelijk blijven. De total cost of risks kan hier inzicht in geven. Hierbij wordt inzicht verkregen in de kosten van risico's en hoe deze kosten gereduceerd worden naarmate er geïnvesteerd wordt in beheersmaatregelen.

Hieruit zal een prioritering van beheersmaatregelen naar voren komen, waardoor kinderopvangorganisaties financieel inzichtelijk krijgen welke risicoreducerende beheersmaatregelen getroffen kunnen worden. Dit kan voor kinderopvangorganisaties van belang zijn, aangezien de bestedingsruimte in deze branche niet heel ruim is.

Met deze aanbevelingen is gekeken hoe de opgestelde checklist verder ontwikkeld zou kunnen worden en welke partijen hier bij betrokken moeten worden. Verder is het van belang dat partijen die aan de slag gaan met deze checklist, goed begeleid zullen worden tijdens de implementatie. Mijn hoop is dat er verschillende gesprekken gevoerd kunnen worden met betrokken partijen, om zo de checklist nog verder te ontwikkelen, waardoor deze beter aansluit op de vraag die er is vanuit de markt.

Bibliografie

- AccentAdvies. (2018). *Hoeveel risico bent u bereid te nemen?* Opgeroepen op maart 12, 2018, van AccentAdvies: <http://accentadvies.nl/risk-management/begrijpen-risk-management/risicobereidheid/>
- Arbeidsinspectie. (2007). *Arbeidsrisico's in de kinderopvang*. Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. Den Haag: Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid.
- Arbo online. (2017, oktober 2). *Kinderopvang verlegt focus risico-inventarisati*. Opgeroepen op april 3, 2018, van Arbo online: <http://www.arbo-online.nl/rie/blog/2017/10/kinderopvang-verlegt-focus-risico-inventarisatie-1014983>
- Bosgra Onderzoek. (2018). *Plan Do Check Act PDCA cyclus*. Opgeroepen op februari 14, 2018, van Bosgra Onderzoek: <https://www.bosgraonderzoek.nl/eigenschappen/plandocheckact-pdca-cyclus/>
- Brancheorganisatie Kinderopvang. (2018). *Over ons*. Opgeroepen op maart 9, 2018, van Brancheorganisatie Kinderopvang: <https://www.kinderopvang.nl/over-ons>
- Brancheorganisatie Kinderopvang. (2018). *Wet Innovatie en Kwaliteit Kinderopvang*. Opgeroepen op februari 13, 2018, van Brancheorganisatie Kinderopvang: <https://assets.kinderopvang.nl/p/393216/files/170919%20beleid%20veiligheid%20en%20gezondheid.pdf>
- Brandwondenzorg Nederland. (2018). *In de zomer verhoogd risico op brandwonden bij kleine kinderen*. Opgeroepen op juni 1, 2018, van Brandwondenzorg Nederland: <https://brandwondenzorg.nl/zomer-verhoogd-risico-op-brandwonden-kleine-kinderen/>
- Cooper, D. R., & Schindler, P. S. (2011). Business research methods. In D. R. Cooper, & P. S. Schindler, *Business research methods* (11e editie ed.). New York: McGraw-Hill.
- De afstudeerconsultant. (2014, augustus 16). *Fieldresearch vs. deskresearch*. Opgeroepen op maart 14, 2018, van De afstudeerconsultant: <https://deafstudeerconsultant.nl/afstudeertips/onderzoeksmethoden/fieldresearch-vs-deskresearch/>
- De Arbocatalogus. (2018). *5.2 Beoordelingstool 2: risicobeoordeling van Fine en Kinney*. Opgeroepen op maart 13, 2018, van De Arbocatalogus: <http://www.dearbocatalogus.nl/handreiking-intern-transport-en-logistiek/52-beoordelingstool-2-risicobeoordeling-van-fine-en-kinney>
- De Monitor. (2017, november 23). *Dilemma kinderdagverblijf: Melden mishandeling kind niet altijd de beste oplossing*. Opgeroepen op mei 1, 2018, van De Monitor: <https://demonitor.kro-ncrv.nl/artikelen/dilemma-kinderdagverblijf-melden-mishandeling-kind-niet-altijd-de-beste-oplossing>

- FCB. (2009). *Ergonomiewijzer voor het werken met kinderen*. FCB. Utrecht: FCB Dienstverleners in Arbeidsmarktvraagstukken. Opgehaald van Risicomonitor.
- FCB. (2017, juni 13). *Nieuwe Arbowet, nieuwe Risicomonitor*. Opgeroepen op februari 20, 2018, van FCB: <https://www.fcb.nl/nieuws/nieuwe-arbowet-nieuwe-risicomonitor>
- FCB. (2018). *A- normen*. Opgeroepen op maart 29 2018, van FCB: <https://www.fcb.nl/arbocatalogus/kinderopvang/fysieke-belasting/a-normen>
- FCB. (2018). *Arbocatalogus Kinderopvang* . Opgeroepen op april 30, 2018, van FCB: <https://www.fcb.nl/arbocatalogus/kinderopvang>
- FCB. (2018). *B- normen*. Opgeroepen op maart 29, 2018, van FCB: <https://www.fcb.nl/arbocatalogus/kinderopvang/fysieke-belasting/a-normen>
- FCB. (2018). *Gezond en veilig werken*. Opgeroepen op april 3, 2018, van FCB: <https://www.fcb.nl/onderzoek-trends/gezond-en-veilig-werken>
- FCB. (2018). *Hoe ontstaat ongewenst gedrag?* Opgeroepen op april 4, 2018, van FCB: <https://www.fcb.nl/arbocatalogus/kinderopvang/ongewenst-gedrag/ontstaan>
- FCB. (2018). *Ongewenst gedrag in de kinderopvang*. Opgeroepen op april 4, 2018, van FCB: <https://www.fcb.nl/ongewenst-gedrag-de-kinderopvang>
- FCB. (2018). *Maatregelen bij zwangerschap*. Opgeroepen op april 3, 2018, van FCB: <https://www.fcb.nl/arbocatalogus/kinderopvang/infectieziekten/zwangerschap>
- FCB. (2018). *Type werkzaamheden en besmettingsbronnen*. Opgeroepen op april 3, 2018, van FCB: <https://www.fcb.nl/arbocatalogus/kinderopvang/infectieziekten/werkzaamheden>
- FCB. (2018). *Waar ligt de grens van toelaatbaar gedrag?* Opgeroepen op april 4, 2018, van FCB: <https://www.fcb.nl/arbocatalogus/kinderopvang/ongewenst-gedrag/grens>
- FCB. (2018). *Wat moet een BHV'er kunnen?* Opgeroepen op april 4, 2018, van FCB: <https://www.fcb.nl/arbocatalogus/kinderopvang/bedrijfshulpverlening/wat-zegt-de-wet>
- FCB. (2018). *Wat zegt de Wet*. Opgeroepen op april 11, 2018, van FCB: <https://www.fcb.nl/arbocatalogus/kinderopvang/bedrijfshulpverlening/wat-zegt-de-wet>
- GGD Twente. (2018). *Inspectie kinderdagverblijven en buitenschoolse opvang*. Opgeroepen op april 18, 2018, van GGD Twente: <https://www.ggdtwente.nl/professionals/inspecties/kinderopvang/inspectie-kinderdagverblijven-en-buitenschoolse-opvang>

- Go2Sure. (2018). *Over ons*. Opgeroepen op februari 13, 2018, van Go2Sure:
<https://go2sure.nl/over-ons/>
- Go2Sure. (2018). *Software*. Opgeroepen op maart 8, 2018, van Go2Sure:
<https://go2sure.nl/software/>
- iAMPro. (2018). *Risicomanagement*. Opgeroepen op maart 12, 2018, van IAMPro:
<https://www.iampro-portaal.nl/Thema-s/Risicomanagement>
- InfoNu. (2018). *Vier vormen van validiteit in onderzoek*. Opgeroepen op maart 19, 2018, van InfoNu: <https://wetenschap.infonu.nl/wiskunde/92933-vier-vormen-van-validiteit-in-onderzoek.html>
- Inspectie SZW. (2012). *Gezond & veilig werken Sectoraanpak Zorg en Welzijn 2012-2015*. Utrecht: Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid.
- Inspectie SZW. (2016). *Arbo in bedrijf 2016*. Den Haag: Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid.
- Inspectie SZW. (2016). *Gezond en veilig werken in de sector Zorg en Welzijn*. Den Haag: Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid.
- Inspectie SZW. (2018). *Inspectie SZW*. Opgeroepen op maart 12, 2018, van Inspectie SZW:
<https://www.inspectieszw.nl/inspectie-szw>
- Inspectie SZW. (2018). *Zorg en Welzijn*. Opgeroepen op april 18, 2018, van Inspectie SZW:
<https://www.inspectieszw.nl/sectoren/zorg-en-welzijn>
- Janicijevic, S., Cleas, P., & Lengkeek, R. (2016). *Risicomanagement*. In S. Janicijevic, P. Cleas, & R. Lengkeek, *Risicomanagement* (6e druk ed.). Groningen/ Houten: Noordhoff Uitgevers.
- Kindercentrum.nl. (2018). *Kindercentrum.nl*. Opgeroepen op april 30, 2018, van Kindercentrum.nl: <https://kindercentrum.nl/>
- Kinderdagopvang Wonderlief. (2018). *Veiligheidsbeleid en gezondheidsbeleid*. Opgeroepen op april 6, 2018, van Kinderdagopvang Wonderlief:
<http://www.kdvwonderlief.nl/beleid/veiligheidsbeleid-en-gezondheidsbeleid/>
- Kinderdagverblijf De Kei. (2018). *Verwijzingen & downloads*. Opgeroepen op april 6, 2018, van Kinderdagverblijf De Klei: <https://www.kinderdagverblijfdkei.nl/praktische-info/verwijzingen>
- Kinderdagverblijf De Pettenflat aan Zee. (2018). *Beleidsplan Veiligheid & Gezondheid*. Opgeroepen op april 16, 2018, van Kinderdagverblijf De pettenflat aan Zee:
http://www.depettenvleetaanzee.nl/veiligheid-en-gezondheid-beleid.html#_Toc496779007

- Kinderdagverblijf Joepie!! (2018). *Documenten*. Opgeroepen op april 6, 2018, van Kinderdagverblijf Joepie!!: http://www.kinderdagverblijfjoepie.nl/?page_id=3216
- Kinderdagverblijf Pipoo. (2018). *Beleid*. Opgeroepen op april 6, 2018, van Kinderdagverblijf Pipoo: http://www.pipoo.nl/?page_id=2447
- Kinderkamer Vuren. (2018). *Formulieren*. Opgeroepen op april 17, 2018, van Kinderkamer Vuren: <https://www.kinderkamer-vuren.nl/formulieren/>
- Kinderopvang Totaal. (2013, november 26). *8 tips om grensoverschrijdend gedrag aan te pakken*. Opgeroepen op april 6, 2018, van Kinderopvang Totaal: <https://www.kinderopvangtotaal.nl/8-tips-om-grensoverschrijdend-gedrag-aan-te-pakken-1417406w/>
- Kinderopvang Totaal. (2017, mei 3). *FNV: 'Werkdruk kinderopvang steeds hoger'*. Opgeroepen op april 3, 2018, van Kinderopvang Totaal: <https://www.kinderopvangtotaal.nl/fnv-werkdruk-kinderopvang-steeds-hoger/>
- Kinderopvang Totaal. (2017, juli 4). *GGD-pilot 'Samen observeren' vergroot begrip tussen houder en toezichthouder*. Opgeroepen op april 19, 2018, van Kinderopvang Totaal: <https://www.kinderopvangtotaal.nl/ggd-pilot-samen-observeren-vergoot-begrip-tussen-houder-en-toezichthouder/>
- Kinderopvang Totaal. (2017, september 28). *Hulpmiddel voor beleidsplan Veiligheid en Gezondheid*. Opgeroepen op februari 13, 2018, van Kinderopvang Totaal: <https://www.kinderopvangtotaal.nl/hulpmiddel-voor-beleidsplan-veiligheid-en-gezondheid/>
- Kinderopvang Totaal. (2017, november 8). *Werknemers vragen om minder werkdruk*. Opgeroepen op maart 29, 2018, van Kinderopvang Totaal: <https://www.kinderopvangtotaal.nl/werknemers-vragen-om-minder-werkdruk/>
- Kinderopvang Totaal. (2018, februari 10). *Inspectie en de wet IKK*. Opgeroepen op april 17, 2018, van Kinderopvang Totaal: <https://www.kinderopvangtotaal.nl/magazine-artikelen/inspectie-en-de-wet-ikk/>
- Kinderopvang Totaal. (2018). *Toezicht kinderopvang*. Opgeroepen op april 19, 2018, van Kinderopvang Totaal: <https://www.kinderopvangtotaal.nl/thema/toezicht-kinderopvang/#read-more>
- Kinderopvang Totaal. (2018). *Wet IKK*. Opgeroepen op april 16, 2018, van Kinderopvang Totaal: <https://www.kinderopvangtotaal.nl/thema/wet-ikk/#read-more>

- Klachtenloket Kinderopvang. (2017, 11). *Adviesrecht voor oudercommissies over beleidsveranderingen Wet IKK*. Opgeroepen op februari 14, 2018, van Klachtenloket Kinderopvang: <https://www.klachtenloket-kinderopvang.nl/over-ons/nieuws/2017/11/oudercommissies-hebben-adviesrecht-over-beleidsveranderingen-wet-ikk/>
- Klachtenloket Kinderopvang. (2018). *Pedagogisch beleid*. Opgeroepen op april 4, 2018, van Klachtenloket Kinderopvang: <https://www.klachtenloket-kinderopvang.nl/ouders/onderwerpen/pedagogisch-beleid/#>
- Klachtenloket Kinderopvang. (2018). *Wat houdt het "Vierogenprincipe" in?* Opgeroepen op maart 14, 2018, van Klachtenloket Kinderopvang: <https://www.klachtenloket-kinderopvang.nl/ouders/vraag-en-antwoord/wat-houdt-het-vier-ogen-principe-in/#>
- Madelief kindercentrum. (2018). *Formulieren & protocollen*. Opgeroepen op april 6, 2018, van Madelief kindercentrum: <http://madeliefkindercentrum.nl/formulierenprotocollen/>
- Mini Stek. (2018). *De Boerderij*. Opgeroepen op april 9, 2018, van Mini Stek: <https://mini-stek.nl/opvang/kinderdagverblijf/de-boerderij/>
- Ministerie van Infrastructuur en Milieu. (2011, juli 14). *Factsheet binnenmilieu kinderopvang*. Opgeroepen op april 12, 2018, van Rijksoverheid: <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/brochures/2011/07/14/factsheet-binnenmilieu-kinderopvang>
- Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. (2017, januari 20). *Infectieziekten en werk: Hoe pak ik dat aan? Preventie van beroepsinfectieziekten*. Opgeroepen op april 3, 2018, van Arboportaal: <https://www.arboportaal.nl/documenten/brochure/2017/01/20/infectieziekten-en-werk-hoe-pak-ik-dat-aan>
- Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. (2018). *Arbowetgeving*. Opgeroepen op maart 12, 2018, van Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid: <https://www.arboportaal.nl/onderwerpen/arbowetgeving>
- Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. (2018). *Gevolgen van werkdruk*. Opgeroepen op maart 29, 2018, van Arboportaal: <https://www.arboportaal.nl/onderwerpen/werkdruk/gevolgen>
- Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. (2018). *Hoe kom ik van een risico-inventarisatie veiligheid en gezondheid naar een veiligheids- en gezondheidsbeleid?* Opgeroepen op februari 12, 2018, van Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid: <https://www.veranderingenkinderopvang.nl/documenten/vragen-en-antwoorden/hoe-kom-ik-van-een-risico-inventarisatie-veiligheid-en-gezondheid-naar-een-veiligheids-en-gezondheidsbeleid>

- Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. (2018). *In welke situatie(s) moet er een achterwachting in het veiligheids- en gezondheidsbeleid staan?* . Opgeroepen op maart 14, 2018, van Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid: <https://www.veranderingenkinderopvang.nl/documenten/vragen-en-antwoorden/in-welke-situaties-moet-er-een-achterwachting-in-het-veiligheids-en-gezondheidsbeleid-staan>
- Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. (2018). *Risico-inventarisatie & -evaluatie*. Opgeroepen op februari 13, 2018, van Arboportaal: <https://www.arboportaal.nl/onderwerpen/risico-inventarisatie---evaluatie>
- Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. (2018). *Veiligheids- en gezondheidsbeleid*. Opgeroepen op februari 13, 2018, van Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid: <https://www.veranderingenkinderopvang.nl/ikk/2.-veiligheid-en-gezondheid/veiligheids-gezondheidsbeleid>
- Nederlands Jeugdinstituut. (2018). *Werken met de meldcode*. Opgeroepen op april 6, 2018, van Nederlands Jeugdinstituut: <https://www.nji.nl/Werken-met-de-meldcode>
- Ondernemersplein.nl. (2018). *Beroepskracht- kindratio*. Opgeroepen op april 18, 2018, van Ondernemersplein.nl: <https://www.ondernemersplein.nl/regel/beroepskracht-kindratio>
- Ondernemersplein.nl. (2018). *GGD- inspectie in de kinderopvang*. Opgeroepen op april 18, 2018, van Ondernemingsplein.nl: <https://www.ondernemersplein.nl/regel/ggd-inspectie-in-de-kinderopvang/>
- Peels, S., Engelen, M., & Donker van Heel, P. (2017). *Flexibiliteit, zekerheid en ervaren werkdruk in de kinderopvang* . Leiden: De Beleidsonderzoekers.
- Purdy, G. (2010, juni). *ISO 31000:2009- setting a new standard for risk management*. Opgeroepen op februari 14, 2018, van Broadleaf: <http://broadleaf.com.au/resource-material/iso-31000-2009-setting-a-new-standard-for-risk-management/>
- Rijksoverheid. (2017, december). *Risico's*. Opgeroepen op april 18, 2018, van Rijksoverheid: <https://magazines.rijksoverheid.nl/inspectieszw/jaarstukken/2018/01/riscos>
- Rijksoverheid. (2018). *Arbowet gewijzigd op 1 juli 2017*. Opgeroepen op maart 12, 2018, van Rijksoverheid: <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/arbeidsomstandigheden/arbowet-wijzigd-op-1-juli-2017>
- Rijksoverheid. (2018). *IKK voor medewerkers*. Opgeroepen op februari 13, 2018, van Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid: <https://www.veranderingenkinderopvang.nl/ikk/ikk-voor-medewerkers>

- Rijksoverheid. (2018). *Landelijk Register Kinderopvang*. Opgeroepen op maart 7, 2018, van Rijksoverheid: <https://www.landelijkregisterkinderopvang.nl/pp/StartPagina.jsf>
- Rijksoverheid. (2018). *Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid*. Opgeroepen op februari 13, 2018, van Rijksoverheid: <https://www.rijksoverheid.nl/ministeries/ministerie-van-sociale-zaken-en-werkgelegenheid>
- Rijksoverheid. (2018). *Veiligheid kinderopvang verbeteren*. Opgeroepen op april 12, 2018, van Rijksoverheid: <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/kinderopvang/veiligheid-kinderopvang-verbeteren>
- Riskworld. (2016, februari 6). *ISO 31000 Risicomanagement standaard uitgelicht*. Opgeroepen op februari 20, 2018, van Riskworld: <https://riskworld.nl/kennis/wet-regelgeving/iso-31000-risicomanagement-standaard-uitgelicht>
- Robbedoes Kindercentrum. (2018). *KDV*. Opgeroepen op april 9, 2018, van Robbedoes Kindercentrum: <https://kindercentrum-robbedoes.nl/wp-content/uploads/2018/01/2018-Veiligheid-en-Gezondheid-KDVenPO-1.pdf>
- Scribbr. (2017, maart 14). *Uitien stappenplan voor het coderen van interviews*. Opgeroepen op maart 19, 2018, van De afstudeerconsultant: <https://www.scribbr.nl/onderzoeksmethoden/coderen-interview/>
- Scribbr. (2018). *Validiteit in je scriptie*. Opgeroepen op april 30, 2018, van Scribbr: <https://www.scribbr.nl/onderzoeksmethoden/validiteit-van-scriptieonderzoek/>
- Slager, S. (2013, november 11). *Risico- evaluatie*. Opgeroepen op maart 13, 2018, van VCA Nieuws: <https://www.vcanieuws.nl/vcapraktijk/praktisch-werken-met-vca/risico%E2%80%93evaluatie-234>
- Steunpunt RI&E. (2018). *RI&E Kinderopvang*. Opgeroepen op februari 12, 2018, van Steunpunt RI&E: <http://www.rie.nl/rie-kinderopvang/>
- Steunpunt RI&E. (2018). *Wetgeving*. Opgeroepen op februari 14, 2018, van Steunpunt RI&E: <http://www.rie.nl/wetgeving/>
- Tilburg University. (2018). *Betrouwbaarheid en validiteit*. Opgeroepen op maart 8, 2018, van Tilburg University: <https://www.tilburguniversity.edu/nl/studenten/studie/colleges/spsshelpdesk/edesk/betrouwba.htm>
- Twynstra Gudde. (2018). *De stappen binnen risicomanagement*. Opgeroepen op februari 15, 2018, van Twynstra Gudde: <https://www.twynstraguddekennisbank.nl/risicomanagement/de-stappen-binnen-risicomanagement>

- VeiligheidNL. (2018). *Giftige stoffen en planten*. Opgeroepen op april 5, 2018, van VeiligheidNL: <https://www.veiligheid.nl/kinderveiligheid/kindveilig-huis/keuken/giftige-stoffen-en-planten>
- VeiligheidNL. (2018). *Onderzoek voordelen risicovol spelen*. Opgeroepen op april 16, 2018, van VeiligheidNL: <https://www.veiligheid.nl/risicovolspelen/over-de-campagne/onderzoek>
- Velsink, M. (2014, januari 2). *Het vierogenprincipe in het kort*. Opgeroepen op maart 14, 2018, van Kinderopvang Totaal: <https://www.kinderopvangtotaal.nl/het-vierogenprincipe-in-het-kort-1437652w/>
- Verhoeven, N. (2011). Wat is onderzoek? In N. Verhoeven, *Wat is onderzoek?* Den Haag: Boom Lemma uitgevers.
- Verschuren, P., & Doorewaard, H. (2015). Het ontwerpen van een onderzoek. In P. Verschuren, & H. Doorewaard, *Het ontwerpen van een onderzoek* (5e druk ed.). Amsterdam: Boom Lemma uitgevers.
- Zijlstra, W. (2012, januari 6). *ISO 31000 raamwerk voor risk management*. Opgeroepen op februari 14, 2018, van ZBC Kennisbank: <https://zbc.nu/management/risk-management-en-iso-31000-implementatie/iso-31000-raamwerk-voor-risk-management/>